

803
1881

481 / 1478

Ц. Исторический Архив
Фонд № 481 оп. № 1 Ед. кр. № 1478

1478. (№ 6082). 43. საზოგადოების წევრთა წლიური კრების
ოქმები. 1915 წ. ოქტომბრის 6—ნომბრის 21. ფურ. 84.
საქმეში დაცულია დღეგნილება საზოგადოება „განათლება“-სათვის
ქალთა სემინარიის გახსნაზე დახმარების აღმოჩენის, გარდაცვლილ ქართველ მოღ-
ვაწეთათვის დიდებულ კანდიდონს მოსჯობის, სამუსტუმო წინაშის აგების,
ილიასელი საგურამის მამულის გაყვანებისა და სხვა საკითხების სახებ.

2809 1 184

1915
84ა.

Центральный государственный исторический архив Грузинской ССР в г. Тбилиси

Лист использования документов

Фонд № 487 год _____ опись № 1 ед. хр. № 1478

Дата ис- пользования	№№ использо- ванных листов	Для какой цели использован документ	Характер использования документа (снята копия, сделана выписка)	Подпись лица, сделав- шего запись
1	2	3	4	5
21.1.805.	68-71 77-84	[Handwritten signature]	[Handwritten signature]	[Handwritten signature]
30.11.806.		[Handwritten signature]	[Handwritten signature]	[Handwritten signature]
27/02 1980		[Handwritten signature]	[Handwritten signature]	

№ 434

ფო 481

სხვა № 1478
~~5087~~

საქმე

ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოებისა

1915 წლის სანჯერის აქტის 20%-ის
ეპიკრიზის წესით.

შესახებ

დაიწყო 1915 წ.

გათავდა 1915 წ.

„84.“ ფურცელს შეიცავს საქმე.

"ნ"ოვემბერი 1915 წ.

თქმი № 42.

საზოგადო კრების დანიშვნა.

განჩინება გამგეობისა:

საზოგადო კრება დაინიშნოს 21 ნოემბერს.

კრებას წარუდგინოს განსახილველად ენობაში აღნიშნული საგნები.

მ ო ხ ს ე ნ ე ბ ა

განყოფილებათა შემოსავლიდან 20%-ის გამოყოფის შესახებ

წ. ვ. ვ. საზოგადოების სახარვეზლოდ.

შპს-ი 13/1911

განყოფილებათა ინსტრუქციის 4 მუხლის თანახმად საზოგადოების ფილიალური განყოფილებანი ვალდებული არიან წლიური შემოსავლიდან გამოჰყონ 20% და შემოიღანონ წ. ვ. ვ. საზოგადოების კასაში. განყოფილებათა დაარსების დღიდან ყველა განყოფილებებს / ამაჲმად განყოფილებების რიცხვი უდრის 81 / მთელი შემოსავალი ჰქონიათ 188, 188 მ. 17 კაპ. ყველა განყოფილებებს რომ შეესრულებინათ ინსტრუქციის 4 მუხლის მოთხოვნილება, საზოგადოების კასაში უნდა შემოსულიყო 37, 637 მანეთამდე იმ დროს, როდესაც ნამდვილად შემოვიდა 6, 394 მ. 88 კაპ. ასე რომ მოსალოდნელი შემოსავლისა და ნამდვილად შემოსავლის შორის საგრძნობელი განსხვავებაა. განყოფილებანი 20% შემოსავლის მიზნად ასახელებენ სხვა და სხვა გარემოებებს - უმთავრესს მიზნად ზოგიერთ განყოფილებებს მაგალ. ბაქოსას, ფოთისას, კავკავისას, სოხუმისას მოუყავდათ ის ვარემოება, რომ ისინი ინა ხავენ სკოლებს, რასაც მათის ანგარიშით სჭირდებათ დიდი ხარჯების გაწევა, მასწავლებელთა ჯამაგირი, ბინა და სხვა. ყველა განყოფილებათა შედარებით შემოსავლის მხრით მარტო ეს ხუთი განყოფილება იძლევა 3/4 დასახელებულ ჯამისას. ამას წინადა მთავარ გამგეობის სახელობაზე მოვიდა შუამდგომლობა გორის განყოფილების გამგეობისგან ინსტრუქციის 4 მუხლის შეცვლის შესახებ: ხსენებული განყოფილების გამგეობა თხოულობს 20%-ის ნ%-მდე შემცირებას, ასე რომ განყოფილებათა შემოსავლიდან გამოყოფილი უნდა იქნას 5%. 20% შემცირების შესახებ შუამდგომლობს აგრეთვე ქუთაისის განყოფილების გამგეობა. დანარჩენ განყოფილებებს მაგ. ზუგდიდისას, ფოთისას, კავკავისას, ლიხაურისას და სავ. არა ერთჯერ მოუმართავთ მთავარ გამგეობისათვის 20% შაფიების შესახებ. ყველა შემოხსენებული ფაქტები განყოფილებათა მოქმედებიდან ნათლად ამჟღავნებენ, რომ ფაქტიურად ინსტრუქციის 4 მუხლი თავის დანიშნულებას ვერ აღწევს და განყოფილებათაგან, როგორც შემოთა ადნიშნული შემოდის არა 20%, არამედ 5% ნაცლებიც. ადრე თუ გვიან ასეთ ვარემოებას მთავარმა გამგეობამ ანგარიში უნდა გაუწიოს და დროზე იზრუნოს ინსტრუქციის ხსენებული მუხლის შეცვლის შესახებ. ჩემის აზრით, უფრო ვანონიერი იქნება 20% ნაცვლად დაწესდეს 10%. ამასთან დაევალოს ყველა განყოფილებებს დაწყებული 1915 წლის იანვრიდან შემოიღანონ ხოლმე წ. ვ. ვ. საზოგადოების კასაში წლიური შემოსავლიდან 10%, ხოლო ძველი წლების დარჩენილი ვალი გადაიხადონ ნაწილ-ნაწილად. მიმ-

დინარე წლის იანვრიდან დაწყებული IO წლის განმავლობაში IO% ვარაუდით,
ნაცვლად 20%-სა.

განყოფილებათა. წარსული წლის შემოსავალი, რომ მივიღოთ მომავალი წლი-
სათვის ^{გადასა}ნაწოდების ვასაში შემოვა 5000 მანეთი, რაც სრულიად სავაჭრი-
სად უნდა ჩაითვალოს, (თუ მივტლებო მხედველობაში წარსული წლების ნამდვი-
ლი შემოსავალს 20% ვარაუდით).

საზოგადო მორივი კრება თანახმა იქნება შემოაღნიშნული ინსტრუქცია
ის 4 მუხლის შეცვლისა, გამგეობა მიიღებს ზომებს, რომ IO% შემოსავლისა
თავ-თავის დროზე გადაახლევის. >

საქმის დასრულება: 3. ხელმოწერა

გადახურული ვაჭარის
- 8/12 X 1915 -

✓ 1.

გადახურული ვაჭარი

3

ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების
გამგეობას

გადახურული ვაჭარი "საქართველო"
19 12 15

✓ 559

ამავე საზოგადოების ქვე-
მორე ხელის მომწერ წევრ-
თაგან

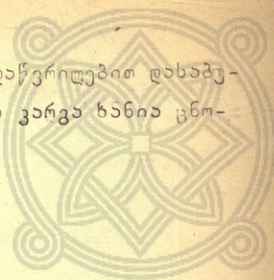
მ ო ხ ს ე ნ ე ბ ა .

როგორც მოვეხსენებთ, საწევრო გადასახადის დაკლებების საკითხი სა-
ჭირ-პროცესო კითხვად არის გადაქცეული ჩვენი საზოგადოებისათვის. საწევ-
რო ფულის დაკლებას, მის მანეთამდელი ჩამოყვანას დაყენებით მოითხოვს სა-
ზოგადოების დემოკრატიული ნაწილი. და თუ საკითხს დაბოლოება არ ელირ-
სა, ეს მიცემ, რომ წესდების ძალით მის გადასაჭრელად საჭიროა კრების
ორი მესამელი ხმის შეკრება, რაც თბილისში ადგილობრივ წევრთა შემად-
გენლობის მიწვევით დღემდის ვერ განხორციელდა. მაგრამ არ უნდა დავივიწყ-
ოთ, რომ საზოგადოების წევრთა ~~საში~~ ^{84%} ~~გაერთიანებული~~ განყოფილებათა სიაშია
მოთავსებული. და აი სწორედ ეს უფრო დემოკრატიული დიდი უმრავლესობა
მოითხოვს ცხოვრებისავეან წამოყენებულ საკითხის გადაჭრას. სოხუმის გან-
ყოფილებას დიდი ხანია დადგენილი აქვს საწევრო ფულის მანეთამდე დაყ-
ვანა, ქუთაისის განყოფილებასაც მიუღია ამისი მსგავსი განაჩენი, სხვა
განყოფილებანიც, თქმა არ უნდა, აღრე თუ გვიან ამასვე დაადგენენ.

აქედან იხაღია, რომ სულ მოკლე დროში საკითხი ქვემოლან მოწოდით
იმულებით გადაწყდება.

ამიტომ მთავარი გამგეობის ღირსება და უპრალე დაქტი მოითხოვს, რომ
გამგეობამ თავისი განაჩენით მზარი დაუჭიროს წევრთა უმრავლესობის სა-
მართლიან მოთხოვნას.

საჭიროდ არ ვთვლით გადასაჭრელი სავითხის აქ დაწერილებით დასაბუ-
თებას, რადგან ეს საბუთები გამგეობის წევრთათვის ვარგა ხანია ცნო-
ბილია.

თ. ჯიჯვაძე
ქ. რაძუაძე
რ. ვახუშტაძე

1915 წ.

ოქტომბრის "10" დღესა

"27" ოქტომბერი 1915 წ.

ოქმი № 47.

41

გამგეობის მიერ არჩეულ კომისიის მოახსენება კანყოფილებათა
ინსტრუქციის მეოთხე მუხლის შეცვლის შესახებ.

კანონება გამგეობისა:

საპროცენტო გადასახადი ჯაჭვსდებ ყველა კანყოფილებათათვის
20 მაგივრად 10%. -

"27" ოქტომბერი 1915 წ.

ოქმი № 47.

წიგნების გამომცემელი სექციის დადგენილება სექციის უფლების შესახებ.

განწინება გამგეობისა:

წარედგინოს საზოგადო კრებას მოხსენება სექციათა ინსტრუქციის იმ მუხლების შეცვლის შესახებ, რომელსაც ეხება წიგნების გამომცემელი სექცია, დაევალოს ამავე სექციას წარმოდგინოს გამგეობის შემდეგ მორიგ კრებას თავისი მოხსენება.

ნაბ-სსს

46

6

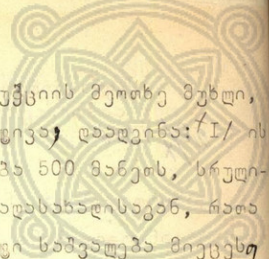
წერა-კითხვის საზოგადოების წევრობა საზოგადო წლიურ

26/1915წ.

კრებას ეკლესია. მსხვილი

განყოფილებაში მდებარეობს 34 კლასი
საზოგადოების

განყოფილებათა ინსტრუქციის მე-4 მუხლის თანახმად საზოგადოების ფი-
ლიალ განყოფილებანი ვალდებული არიან წლიური შემოსავლიდან გამოჰყონ 20%
და შემოიფარნონ წ. ვ. გ. საზოგადოების კასაში. 20% გამოყოფა საერთო შე-
მოსავლიდან ისეთი სამძიმო და დიდი შეიქმნება, რომ საზოგადოების არც ერთს
განყოფილებას არ მოუყვანია სისრულეში ინსტრუქციის ხსენებული მუხლის
მოთხოვნები. ამას ამტკიცებს ქვემოლ აღნიშნული უწყებრივი ცნობები. გან-
ყოფილებათა დაარსების დღიდან ყველა განყოფილებებს, რომელთა რიცხვი ამ-
ჟამად 31 უდრის, მოელი შემოსავალი ჰქონდათ 188, 188 მ. 17 კაპ. (ამ კაპ-
ში შედის 1915 წლის შემოსავალიც). საზოგადოების კასაში ამ ჯამის მიხედ-
ვით უნდა შემოსულიყო 37, 687 მ.; ნამდვილად კი შემოვიდა 6, 894 მ. 83 კ.
აქედან 1910 წლის შემოსავალი იყო 721 მ. 78 კ.; 1911წ - 868 - 28 ;
1912 წ. - 1306 - 90 ; 1913 წ. - 1123 - 20; 1914 წ. - 872 - 39 კ. და
1915 წ. - 2007 მანეთი, ასე რომ ნამდვილად შედის რაოდენობა 6 - ჯერ ნაკ-
ლებია (მოსალოდნელი) შემოსავლის ჯამზე. ზოგიერთ განყოფილებას დღიდან დაარ-
სებისა არც ერთი ვაჰეივი არ შემოუტანია კასაში. დაარსების დღიდანვე სხვა-
დასხვა განყოფილებანი ხშირად მომართავდნენ ხოლმე მთავარ გამგეობას
თხოვნით განეთავისუფლებინათ ისინი 20% ვალასახადისაგან; ზოგიერთ მათ-
განს საბჭოთად მოჰყავდა ის ვარემოება, რომ ისინი ინახავენ სკოლას, რა-
საც დიდი ხარჯები სჭირდება, ზოგი მიუთითებდა შემოსავლის მცირე რაოდე-
ნობაზე, ზოგი განყოფილება კი უფრო სამართლიანად სთვლიდა და სთვლის 20%
გამოყოფას მხოლოდ საჩევრო ვალასახადით შემოსული ფულიდან, ზოგი განყოფი-
ლება, მაგალ. გორისა, 20% გამოყოფას ძლიერ სამძიმოდ აღიარებს და თხოუ-
ლობს ნაცვლად 20% დაწესდეს 5%. გამგეობამ მიიღო რა მხედველობაში I, რომ
20% გამოყოფა განყოფილებათა შემოსავლიდან მართლა ძლიერ სამძიმოა, საზო-
გადოდ ყველა განყოფილებათათვის და ნამეფან იმათთვის, რომელთა შემოსავა-
ლი არ აღემატება 500 მანეთს. 2. ის ვარემოება, რომ განყოფილების დაარ-

სეზის დღიდან ოდნავათაც არ გამართლებულა ინსტრუქციის მეოთხე მუხლი, რასაც ამტკიცებს შემოდ მოყვანილი მოკლე სტატისტიკა და აღვინა: I/ ის განყოფილებანი, რომელთა შემოსავალი არ აღემატება 500 მანეთს, სრულიად განთავისუფლებულ იქნან შემოსავლიდან % გადასახალისაგან, რათა ამით მცირე შემოსავლიან განყოფილებებს უფრო მეტი საშვალუბა მიეცეს თვითმოქმედების განვითარებისათვის, 2/ იმ განყოფილებათათვის, რომელთა შემოსავალი აღემატება 500 მანეთს - 1000 მანეთამდე დაწესდეს 5% გამოყოფა საზოგადო შემოსავლიდან, ხოლო 1000 მანეთზე ზევით კი - 10%

1914 წლის შემოსავალი რომ მივიღოთ მხედველობაში საპროცენტო გადასახადიდან განთავისუფლებულ იქნებიან : ალაგირის განყოფილება, /შემოსავალი უკონდა 184 მან./, ახალციხის - / 258 მ. - 36 ვ./, ვანის - 166 - 70/, ლიხაურის - /128 - 46 /, ონის - /198 - 80 /, ოჩამჩირის - /248 მ./, სამტრედიის - /266 მ./, ქვემო-მარხაანის - /346 მ./ და ჭიათურის - /440 მ./.

შემოსავლიდან 5% უნდა გადაიხადონ: ბორჯომის განყოფილებამ /შემოსავალი უკონდა 560 მ./, გორისამ - /944 მ./, ტუაშის - /558 მ./, ხილისთავის - /997 მ./, და ხონისამ - /529 მ./.

10% ^{46%} დასახარების განყოფილებებმა: ბათუმისამ /შემოსავალი უკონდა 5179 მ./, ბაქოს - /8889 მ./, ვანჯისამ - /1688 მ./, გულაუთისამ - /1168 მ./, ერევნისამ - /1135 მ./, ზუგდილისამ - /1681 მ./, თელავისამ - /3191 მ./, კავკასისამ - /6073 მ./, სიღნაღისამ - /1492 მ./, სენაკისამ - / 1167 - 7/, სოხუმისამ - / 3617 მ./, ფოთისამ - /1873/ ქუთაისისამ - /8,786 მ./, და ყვირილისამ - /1249/

შემო მოყვანილი ციფრების მიხედვით უნდა შემოვიდეს 5% გადასახალისაგან 179 მან., 10% ეკონსახალისაგან - 2306 მან. სულ 2485 მანეთი.

შვეტი წლების დარჩენილ ეკონსახალისაგან სრულიად უნდა განთავისუფლდნენ ის განყოფილებანი, რომელთა შემოსავალი დაარსების დღიდან არ აღემატებოდა 500 მანეთს, ხოლო ის განყოფილებანი კი, რომელთა შემოსავალი აღემატებოდა 500 და 1000 მანეთს. 5%-და 10% ვარაუდით ვალდებულნი

არინ ძველი წლების დარჩენილი საპროცენტო ვალსახალი შემოიღანონ ნა-
წილ-ნაწილად სამი წლის განმავლობაში.

რადგან ამ წყაროს საშუალებით შემოსული ფული ხმარდება საზოგადო და-
ნიშნულებას, უნდა დაევალოს ყველა განყოფილებებს თავ თავის დროზე შემო-
იღანონ ხოლმე საპროცენტო ვალსახალი, რათა ამით საზოგადოების მთავარ
გამგეობას საშვალევა მიეცეს და წყაროს აუცილებელი ხარჯები სკოლებისა
და ბიბლიოთეკების შესანახად, წიგნების გამოცემისა და სხვა.

- 1) თ. ჯოჯაძე
- 2) თ. ჯოჯაძე
- 3) ვ. ჯიქიძე

Handwritten text in Georgian script, mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page.

№ 20 Воеводоу в
Генералъ Мухомороваго Кавалера
Кавалера.

Учтиво съобщаю Вамъ
судъ Воеводоу, что въ
днѣ 21 Мая 1808 г. въ Москово
уездѣ, въ помещеніи Новоро
дскаго казначейства въ Сторо
женномъ Мухоморова. Объявлено Распо
ряженіе Гражданскаго Суда
Губернскаго. Аасл.

Разъясненіе нажезрѣ
ли неслѣдуящій вопросы:

1. Вопросъ правленія о 35 уездѣ
Губернскаго Судебнаго.
2. Вопросъ о вѣдѣннѣ Мухоморова
въ вѣдѣннѣ уездномъ Судѣ Губ.
Куренн. Кавал. Черенгемн.
3. Вопросъ о вѣдѣннѣ Мухоморова
Куренн. Кавал. Черенгемн.
4. Вопросъ о вѣдѣннѣ Мухоморова
въ вѣдѣннѣ.
5. Вопросъ о Губернскаго Судебнаго.
6. О вѣдѣннѣ Мухоморова въ вѣдѣннѣ
Акадѣмическаго Судебнаго.
7. О вѣдѣннѣ Мухоморова въ вѣдѣннѣ
Судебнаго Судебнаго.
8. Вопросъ о вѣдѣннѣ Мухоморова
въ вѣдѣннѣ.

9. Доклад о деятельности за рубежом
и миссиях госзоб по мартову
10. Работы по развитию оуки за 1941.
11. Доклад Ревизионной Комиссии
12. Доклад правления наделов о
Ревизионной Комиссии
13. Сведения на 1946 год
14. Доклад об исполнении и выполнении
параграфов викариату
Кур. архив

Председатель О.В.
Ревиз. оуд Кур.

Архив:

აქ შენახული წიგნები შეგზავნა
წ.კ.ე.ი. განყოფილება.

5/11-15 წლისა
განყოფილების გამგეობას.

ქართველთა შორის
წირა-პითხვის გამავრცელებელი
საზოგადოება
საზოგადოების გამგეობა

№ 581.

ნოემბერი 1915 წ.

ქ. ტფილისი.

1. 1915 წ. 21 ნოემბერს, დღის 11 საათზე
ახალი კლუბის დარბაზში დანიშნულია საზოგადო-
ების წევრთა საზოგადო მორიგი კრება.

განსახილველი საგნები:

1. მოხსენება წ. ვ. ვ. საზოგადოების მხ-
რის მოქმედების შესახებ.
2. მოხსენება ვაკვასიის სამეფისნაცვლოს ქარ-
თვ. კულტურ. განმანათლ. საზოგადოებათა
ვაკვირის დარსებების და ამ ვაკვირში შევ-
რად შესვლა.
3. მოხსენება ქართველ მოღვაწეთა შანთეონისა
თვის დიდების ეკლესიის გადარსებაში სასაფ-
ლაო აღვილის შექმნის შესახებ.

4. მოხსენება საგურამოს მამულის შესახებ.
5. მოხსენება ჩიკნთ-საცავ-მუზეუმის შესახებ.
6. განყოფილებათა ინსტრუქციის მეოთხე მუხლის შესახებ.
7. სექციათა ინსტრუქციაში ზოგიერთ ცვლილებათა შესახებ.
8. ავაკის მიერ ნაანდერძევი მამულის მიღების შესახებ.
9. მოხსენება საწევრო ვალსახადის ერთ მანეთამდე შემცირების შესახებ.
10. მოხსენება მკველი ვალების განაღდების შესახებ.
11. 1914 წ. გამგეობის მოქმედების ანგარიში.
12. სარევიზიო კომისიის მოხსენება.
13. გამგეობის შასუხი სარევიზიო კომისიის მოხსენების შესახებ.
14. 1916 წლის სავარაუდო შემოსავალ-გახადების აღრიცხვა.

109

ქართველთა შორის
წირა-კითხვის გამავრცელებელი
საზოგადოება

ახალი კლუბის
მამასახლისთა საბჭოს

საზოგადოების გამგეობა

№ 612

1915 წლის

ნოემბერს 1915 წ.
ქ. ტფილისი.

უმორჩილესად ვსთხოვ ახალი კლუბის მამასახლისთა საბჭოს დაუთმოს ქ. მ. წ. ვ. გ. საზოგადოების გამგეობას, საზოგადოების წევრთა წლიური მორიგი ვრების გასამართავად, კლუბის დარბაზი მიმდინარე წლის 21 ნოემბრისათვის.

ვრება დაიწყება დილას II საათზე.

საზოგ. მდივანი

მდივანი

[Handwritten signature]

"IO" ნომბერს 1915 წ.
ოქმი № 49.

საზოგადოების 23 წევრი თხოულობს შეფანილ იქმნას
მორიგ საზოგადო კრების წესრიგში " ვანათლების" საზო
გაოების თხოვნა ქალთა სემინარიისათვის დახმარების
აღმოჩენის შესახებ.

განჩინება გამგეობისა:

ეს საკითხი შეფანილ იქმნას საზოგადო მორიგ კრების
წესრიგში. ხოლო გამგეობას უსაახრობისა გამო შეძლებლად
მიაჩნია რაიმე დახმარება აღმოუჩინოს ვანათლების საზო-
გაოებას ქალთა სემინარიისათვის.

"IO" ნომბერს 1915 წ.

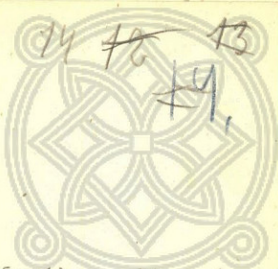
ოქმი № 49.

მოსხენებათა განაწილება გამგეობის წევრთა შორის
ვინ რომელი მოხსენება უნდა წაიკითხოს საშოვადო კრე-
ბაზე.

ვანჩინება გამგეობისა:

დამტკიცდეს გამგეობის თავმჯდომარის განაწილება.

"IO" ნომბერს 1915 წ.
ოქმი № 49.

მოხსენება აკაკის მიერ ნაანღერძევი უძრავი ქონების მიღების შესახებ.

ვანჩინება გამგეობისა:

მიენდოს ამ მოხსენების წაკითხვა საზოგადოების მორიგ კრებაზე გრ. რცხილაძეს.

75 76
"10" ნომბერს 1915 წ.
იქმი № 49.

წიგნების გამომცემელი სექციის დადგენილება
სექციათა ინსტრუქციის მე-8 და 14 სმუხლების შეს-
ვლის შესახებ.

განჩინება გამგეობისა:

სექციის დადგენილება უარყოფილ იქმნას.
ხოლო ინსტრუქციის მეორე მუხლს დაემატოს შემ-
დეგი სიფყვები:

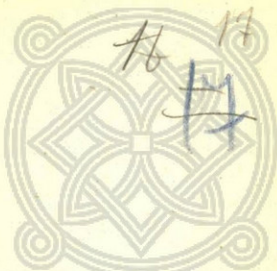
"დაწვრილებით ვეგმის დასამცვიცებლად"
ამ ცვლილებით ინსტრუქცია წარედგინოს დასამ-
ცვიცებლად საზოგადო მორიგ კრებას.

ამავე სექციის დადგენილება 1916 წლის სამოქ-
მელო ვეგმის შესახებ.

განჩინება გამგეობისა:

ეს დადგენილება სექციისა უარყოფილ იქმნას.
სექციამ უნდა წარმოუდგინოს გამგეობას 1916 წ
დაწვრილებითი სამოქმედო ვეგმა.

"24" ნომბერს 1915 წ.
ოქმი № 52.

ბიბლიოთეკების მომწყობ სექციის შესავსებად
უნა აირჩეს მ წევრი.

ვანჩინება გამგეობისა:

ეთხოვოს საზოგადო კრებას არჩეულ იქმნას სა-
ბიბლიოთეკო სექციაში ვიღევ სამი წევრი.

"24" ნომბერს 1915 წ.
ოქმი № 52.

წიგნების გამომცემელი სექციის თხოვნა წინა-
დადება მიეცეს საზოგადო კრებას მის შემადგენლო
ბის შესავსებად აირჩიოს 4 ახალი წევრი.

ვანწინება გამველობისა:

უთხოვს საზოგადო კრებას გამომცემელ სექცია
ში აირჩიოს ოთხი ახალი წევრი.

"24" ნოემბერს 1915 წ.
ოქმი № 52.

სარევიზიო კომისიისათვის უნდა დრეწვევრის მიზან
წებრს. შესახებ.

განჩინება გამვეობისა:

ეთხოვს საზოგადო კრებას სარევიზიო კომისი
აში აიჩიოს დამატებითი ორი წევრი.

81 20

211

Резолюция, 21 ноября в 11 1/2 час
 дня, в помещении Нового
 Клуба ^{перезвон} состоялся Общественный
 Совет Лично в ту пору
 было обшлетая распре
 ершений грамотности
 еррзи Уржумского уезда.

Предметы заботы:

1. рассмотрение отчета о
 деятельности правления за
 1914 г.

2. Доклад Ревизионной Комиссии о ~~работе~~ работе

3. ^{Отчеты} ~~Работы~~ Работы на границе ревизион. комиссии.

4. и прочие документы

21

22

22

Handwritten signature or name

Main body of handwritten text, appearing to be a letter or document content.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or date.

Մ Ժ.

1915^{թ.} հունիս 29^{թ.} Քաղկեդոն
 Երևանում արտասովոր կերպով
 ընդհանուր շրջանում հիշատակվող
 քիմիկոս Երևանի քաղաքում Գ. Բ. Բ. Բ.
 Գրիգորյանը կողմից կատարված
 լաբորանտի և օգնականի անհատական
 փոխանակման հարցում հարգանքներ
 արտահայտելու համար և օգնականի
 անհատական փոխանակման հարցում
 հարգանքներ արտահայտելու համար
 և օգնականի անհատական փոխանակման
 հարցում հարգանքներ արտահայտելու
 համար և օգնականի անհատական
 փոխանակման հարցում հարգանքներ
 արտահայտելու համար և օգնականի
 անհատական փոխանակման հարցում
 հարգանքներ արտահայտելու համար

Քաղկեդոնի: Վան քաղաքում
 Հրաչյուհի-Սարգսյանի: Կոնստանդուպոլիս

ХИДИСТАВСКОЕ
ОТДѢЛЕНИЕ ОБЩЕСТВА
РАСПРОСТРАНЕНІЯ
ГРАМОТНОСТИ СРЕДИ
ГРУЗИНЪ

№ 51

1911 г. 18-го августа 1912 г.

Сел. Хидистави Осургетского уѣзда

25
25

ქ. შ. ც. ქ. ქ. სოფ. გერქონი ბავრთ-
თა ვრთი სოფ. გერქონი ქ. შ. ც. ქ.
აბსახან 18 აგვისტოს 1912 წელს
სოფ. გერქონის ქ. შ. ც. ქ. სოფ. გერქონი
ქ. შ. ც. ქ. სოფ. გერქონი ბავრთ-
თა ვრთი სოფ. გერქონი, ქ. შ. ც. ქ.
ბევრი ავტორიტეტის თხოვნით
რათა უკუგადასცემს.

ავტორიტეტის: ივ. აბსახანი

სოფ. გერქონის ბევრი: სოფ. გერქონი

ИДИСТАВСКОЕ
ОТДѢЛЕНИЕ ОБЩЕСТВА
РАСПРОСТРАНЕНІЯ
ГРАМОТНОСТИ СРЕДИ
ГРУЗИНЪ

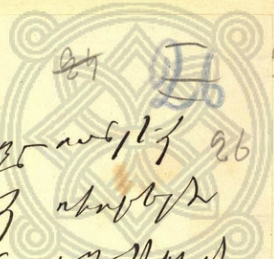
№ 53

1916 г.
Сел. Идиства Озургетского уѣзда

24

მიჯნობის უკეთესად
განვიხილოთ ერთმანეთს
ბიჭურაძე თ. ბ. გ. მამულაძე
განვიხილოთ ერთმანეთს
განვიხილოთ ერთმანეთს

განვიხილოთ ერთმანეთს
განვიხილოთ ერთმანეთს

ИЗДАВСКОЕ
ИЗДАНИЕ ОБЩЕСТВА
РАСПРОСТРАНЕНИЯ
СВѢДОМСТВ СРЕДИ
ГРУЗИНЪ

№ 54

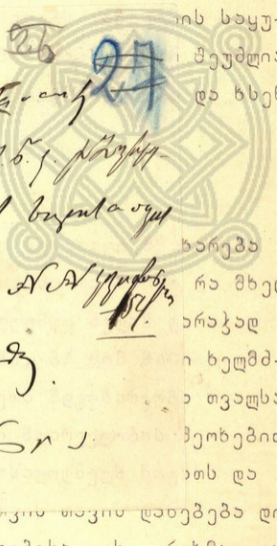
1912 г.
Городской Думы

27 26 27

ნაგარო სოციალ-დემოკრატიული
პარტიის ბიუროს ქ. თბილისში
მისთვის სანაშრომლო ბიულეტენი
სადაც ყველა მისთვის საინტერესო
აქტივობები აღწერილია.

დასაშვებია: იქვე აქვე.

გამომცემი: სოციალ-დემოკრატიული პარტია.

"21" ნომბერს 1915 წლ.
ოქმი № 51.

თავმჯდომარის ამხანაგმა დ. გ. კარიჭაშვილმა მოახსენა კრებას, რომ მან მიიღო გიორგი ნიკოლოზის ძე ყაზბეგისაგან ფრიად არა სასიამვნო მინაარსის წერილი, რომლითაც ბ-ნი ყაზბეგი აცხადებს გამგეობის საყუარდლებოდ, რომ მას მოხუცებლობისა და დაღლილობისა გამო აღარ შეუძლია საზოგადოების თავმჯდომარის მოვალეობის აღსრულების გავრძობა და ხსენებულ თანამდებობას თავს ანებებს.

განჩინება გამგეობისა:

გამგეობის წევრთა სავანგებო კრებამ თავისი გულითადი მწუხარება გამოსთქვა ბ-ნი გ. ნ. ყაზბეგის განცხადებისა გამო და მიიღო რა მხედველობაში: ა/ რომ ბ-ნი ყაზბეგი 1908 წლიდან დღემდე მუდამ დარაჯად უღვას ქ. შ. წ. ვ. გ. საზოგადოების ინფერესებს, ბ/ რომ მისი ხელმძღვანელობით და მეთაურობით საზოგადოების საქმეთა მდგომარეობა თვალსაჩინოდ გაუმჯობესდა, გ/ რომ მისი აუტორიტეტული მფარველობის შეიხებით არა ერთხელ გადარჩენილა ჩვენი საზოგადოება მოსალოდნელს ხიფათს და დ/ რომ მის შ იერ თავმჯდომარის თანამდებობისათვის თავის დანებება დიდა და სავრძნობელი დანაკლისი იქნება საზოგადოებისათვის, ერთხმად დაადგინა:

- 1. მოხსენდეს ხვალინდელს საზოგადოების წევრთა მორიგ კრებას თავმჯდომარის გ. ნ. ყაზბეგის განცხადება.
- 2. განემარჯოს კრებას, თუმარა დანაკლისი იქნება წ. ვ. გ. საზოგადოებისათვის გ. ნ. ყაზბეგის თავმჯდომარეობაზე უარის თქმა;
- 3. წინადადება მიეცეს კრებას აირჩიოს წევრთაგან განსაკუთრებული ღვაწლიანი და ამ ღვაწლიანის სამვალეობით სიხოვოს გ. ნ. ყაზბეგს დარჩეს და განაგრძოს თავმჯდომარის მოვალეობის აღსრულება."

ОБЩЕСТВЕННЫЙ
КЛУБЪ
„ВЪ ХАРПУХИ“

№ 11 от 1915 г.

№ 109

г. Тифлисъ

Знаю о том, что вы желаете получить
подписку на журнал.

ВХОДНОЕ „ВХОД“ ВХОДНОЕ
10 27 15
XI

№ 1001.

Возвратил вам журнал, который вы мне
отдали, а также выслал вам журнал, который
я вам послал. В.-ф.-г. Журнал выслан
в 1915 г. 1915.

2255 или 2256
судья Д. Д. Д.

ТИФЛИССКОЕ ОБЩЕСТВО
РАСПРОСТРАНЕНИЯ ГРАМОТНОСТИ
среди грузинскаго населенія

ПРАВЛЕНІЕ ОБЩЕСТВА

№ 626

"26" Ноября 1915 г.

г. Тифлисъ.

Имѣю честь сообщить Вашему Высокородію, что
въ воскресенье, 29 Ноября, въ II часовъ утра въ
помѣщеніи Харпужскаго Клуба /Михайловская, № 181/
состоится продолженіе Общаго Собранія членовъ Тиф-
лисскаго Общества Распространенія Грамотности сре-
ди грузинскаго населенія для разсмотрѣнія тѣхъ же
вопросовъ.

Товарищъ Предсѣдателя
Правленія

Секретарь

25 30
ЕГО ВЫСОКОРОДИЮ,
ГОСПОДИНУ ТИФЛИС-
СКОМУ ПОЛИЦІИМЕИСТЕРУ.

31 20

31

"I" ლექსებერს 1915 წ.
ოქმი № 52.

21, 22 და 29 კორგოზისთვის საზოგადო კრების დადგენილებანი.

განჩინება ვამგეობისა:

ოქმები დაშვდეს.

Магнусон

Одьеамбо

Точудунг Магнусонун

Магнусонун ур-
монорго Сүдө Урл.

Номынсүмбэр

Магнусон

N 675

Магнусон.

21/11 1915г.

Учурно рани еодыгунд Магнусон
Магнусонун, үнэ урдаурае
Одьеамбооренин Одьеамбооренин
рунд адун. урмонорго
Магнусонун Лагунт. урдау
Одьеамбооренин ур. б. 113. үнэ.
(Учур. ур. N 131.)

Магнусон.

34 34

ახალი კლუბის შამა-
სახლისთა საბჭოს.

N 627

80 ნომბერს 1915

უმორჩილესად ვთხოვთ 6 დეკემბრისათ
ვის დაუთმოვ წ. ვ. გ. საზოგადოების გამ-
გეობას კლუბის ღარბაში საზოგადოების
წევრთა წლიურ ვრების გასაშართავად.

თავმჯდომარის ამხანაგი

მღივანი

35 34 35

"26" ნომბერს 1915 წ.
თქმი № 53.

ღევან, პეფრე და ილია ნაკამიძეები აპრობენ შეიძინონ საკუთ-
რებად საკურამოს მამული.

ვანჩინეჭა ვამგეობისა:

ვაშგეობამ იქონია მსჯელობა საკურამოს მამულის ვაყიდვის თუ სა-
ხებ და საქმისთვის საუბოგობესლდ დანაზა ამ მამულის ვაყიდვა,ხო-
ლო ამის შესახებ უნდა მოხსენდეს საწოვადო კრებას.

პატრიოტთა შორის
წინა-პოტსკის გამაგრებული
საზოგადოება

სამოედოების გამგეობა

თიანეთის

თიანეთის

თიანეთის

1915 წ. თბილისი.

ქიქია ნაჭიველი
ქიქია ექსტრუქტ!

ბ. აქცი კიკვი ქიქვიანი ნიჭ

ქ. პიბლა ქიქვიანი, ხე თიანეთის
ქიქვიანი უჩი ქიქვიანი. ხილი
ქიქვიანი ქიქვიანი.

ქიქვიანი ქიქვიანი

דער זשהנד, 39 37 39

פריער געבאטן (אין דער
פריערדיג) לוד לייגטא דורך
לויבטא לויבטא. זון ער 312
פריערדיג. די לוד און אלוואן
זוכע זון - לודטא ון לויבטא
בן א לויבטא דער זשהנד לויבטא.
אין 315 זין שרייבטא.

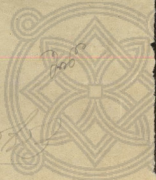
38.

Քրիստոսը զարկի, ամ

Օրհնություններ

Աստուծոյ շնորհի
Յ. Մարտիրոս

2

Handwritten scribbles or faint text at the top of the page.

2. byzant.

1. roman

~~Handwritten text, possibly crossed out.~~

5445-5-9

Handwritten text, possibly a date or reference number.

byzant. roman.

Копия родоначальника
Самая

40 39 21 70

Телеграфъ

Телеграмма.

ТИФЛИС ОБЩЕСТВО ГРАМОТНОСТИ

Въ

ТИФЛИС КВИРЫЛЫ ЖД. 46, 20, 21, 2, 50, Д

№

Примята 2/11 -го 1911 г.

отъ [Handwritten] № 86/

Приняла [Handwritten]

362

Разр.	Счетъ словъ.	Подана.
	т.	
	сл.	/ -го ч. м. пополу
	ш.	

Службеныя отпѣтки.

ПРАЗДНУЕМ ТРИДЦАТИ ПЯТИЛЕТНЮЮ ПЛОДОТВОРНУЮ ДѢЯТЕЛЬНОСТ. СВАЩЕННИК АНТАДЗЕ

КАНДЕЛАКИ БЕРИДЗЕ ЧХЕИДЗЕ АРТИСТ. УРУШАДЗЕ МЕЛИТОН ГАЧЕЧИЛАДЗЕ ОЛИМПИАДА

БАКРАДЗЕ МОДЕБАДЗЕ . Е

II. 320

41

41, 40

"8" ლექსების I915 წ.

ოქმი № 56.

საზოგადო კრების გაგრძელების ღანიშენა.

განჩინება გაშეუობისა:

ღანიშნოს კრება შაბათს საღამოს.

მედიკალიზაცია

"8" დეკემბერს 1915 წ.
ოქმი № 56.

1916 წლის ხარკო-აღრიცხვა.

განჩინება ვაშგეოპისა:

ჩაჩანაშვილის საფლავზე ძველის დასაღვმელად შეტანილ იქნას
1500 შან., შანთონის ადგილის შესაძენად - 1500 შ., ივლიანე გო
გოლაშვილს მიეცეს დახმარება 1916 წლის განშავლობაში 420 შან.
სასკოლო სექციის განკარგულებაში ვალადებულ თანხიდან, ხოლო 1915
წლ. განშავლობაში 140 შანეთი.

"8" დეკემბერს 1915 წ.
ოქმით № 56.

6 დეკემბრის საზოგადო კრების დადგენილებანი.
განჩინება:

დამტკიცდეს.

441

Handwritten text in Georgian script, mostly illegible due to fading and bleed-through.

თქვენო ბრწყინვალემა
მთხედლ ალექსანდრეს
ძევ!

ღ ღვეჭერს 5

ქ. მ. წ. ვ. ვ. საზოგადოების გამ.
ვეობის დავალებით უმორჩილესად ვთხოვ
დაგვიტოთ თქვენდამი რწმუნებული თბილ
სააღილ-მამულ ბანკის დარბაზი I2 დ
ეჭმრისთვის / მამათ სადამოსათვის /
ხსენებული საზოგადოების წევრთა საზო-
გადო კრების გაგრძელების გასაშართა-
ვად. კრება ღაიწყება სადამოს მ საათ-
ზე.

ვინაიდან ღლესვე უნდა გამოსხადღეს
გაზეთებში კრების ღრო და ადგილი, ამი-
სათვის უმორჩილესად ვთხოვ ღროზედ

45 45
Г. В. Воронцову
Почтовый Маршаламу Кошуну
и семье

Сестра кнута содучини Василь
Воронцов, риз Валуеву,
12 декабря к Драгова Кеня.
В посылке Маршаламу
Гурмечаро Семелона в Банка
софтиней прогоспелени и
Гурмечаро содраниа одуесити факто-
сизамени Грамотинскер едеи Гур-
мечаро Кобеткис. гур расемениа
кис Семелона на дудуниа 1916 гур.

Со. Преземениа Адабе
Моваршур ено.

Совооронотупениа.

23/157
N 625

ხარტუბის კლუბის
მამასახლისთა საბჭოს.

28 ნოემბერს 5

უმორჩილებად გთხოვთ 29 ნოემბრისათვის
დაგვითმით კლუბის დარბაზი საზოგადოების
წევრთა წლიური კრების გასამართავად.

კრება დაიწყება დილის II საათზე.

ამასთან ვამგეობა დიდს მადლობას უმ-
ღვნის ხსენებულ კლუბის მამასახლისთა
საბჭოს 22 ნოემბერს დარბაზის უფასოდ დათ-
მობისათვის.

თავმჯდომარის
მავიერი

10
11 1915

1/5 հոգևոր քահանայի օրհնածրագրի
ընթացակարգը — Երեւան, 1915

48.

ԳՐԱԿԱՆ

ՀԵՐԵՍՈՒՄ

1916, 1917 թվականներին եղանակով հարկադրված էր Երեւանի
 Երեւանի քահանայի տեղակալի, քահանայի տեղակալի և
 Երեւանի քահանայի տեղակալի զբոսաշրջության
 Երեւանի քահանայի տեղակալի զբոսաշրջության
 Երեւանի քահանայի տեղակալի զբոսաշրջության
 Երեւանի քահանայի տեղակալի զբոսաշրջության
 Երեւանի քահանայի տեղակալի զբոսաշրջության
 Երեւանի քահանայի տեղակալի զբոսաշրջության

Երեւանի քահանայի տեղակալի զբոսաշրջության:

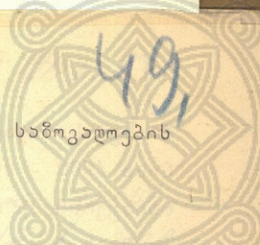
- ✓ 1. Երեւանի քահանայի տեղակալի զբոսաշրջության
- ✓ 2. Երեւանի քահանայի տեղակալի զբոսաշրջության
- ✓ 3. Երեւանի քահանայի տեղակալի զբոսաշրջության
- ✓ 4. Երեւանի քահանայի տեղակալի զբոսաշրջության
5. Երեւանի քահանայի տեղակալի զբոսաշրջության
6. Երեւանի քահանայի տեղակալի զբոսաշրջության
7. Երեւանի քահանայի տեղակալի զբոսաշրջության
8. Երեւանի քահանայի տեղակալի զբոսաշրջության
9. Երեւանի քահանայի տեղակալի զբոսաշրջության

- 10. ~~...~~
- 11. ~~...~~
- 12. ~~...~~
- 13. ~~...~~
- 14. ~~...~~
- 15. ~~...~~
- 16. ~~...~~
- 17. ~~...~~
- 18. ~~...~~
- 19. ~~...~~
- 20. ~~...~~
- 21. ~~...~~
- 22. ~~...~~
- 23. ~~...~~

10 02/26/1958

ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების
მთავარ გამგეობას

"განათლების" საზოგადოების
გამგეობის

მ ო ხ ს ე ნ ე ბ ა

"განათლების" საზოგადოება, როგორც მოგეხსენებათ, ერთი იმ ქართულ კულტურულ დაწესებულებათაგანია, რომელმაც მიზნად დაისახა ქართველ ქალთა აღზრდა მშობლიურ ნიადაგზედ. თუ რა გააკეთა "განათლების" საზოგადოებამ ამ მიზრით, მიუხედავად მოკლე ხნის არსებობისა, ამას ცხადად ვკერძოვნებ საზოგადოების შვიდ კლასიანი სასწავლებელი, რომელშიაც დღეს სწავლობს 320 მოწაფე და რომელსაც ყოველ წლივ ათავებს სამშობლო ნიადაგზედ აღზრდილი ქალიშვილი.

ახალი ვანონის გამოსვლისთანავე, ვერძო სასწავლებლების შესახებ, "განათლების" საზოგადოებას დაებადა აზრი შესახებ ქალთა საოსტატო სემინარიის დაარსებისა, რათა შეძლება ვეკონდეს ახალს სასწავლებელს მოუმზადოთ სასურველად აღზრდილი და მომზადებული მასწავლებელი. თუ რით ხელმძღვანელობდა "განათლების" საზოგადოება, როდესაც სწყყვედა საკითხს საკუთარ დედათა საოსტატო სემინარიის დაარსებისა, ეს ვრცლად განმარტებულია საზოგადოების მიერ ცალკე გამოცემულ წიგნაკში, რომლის ორ ცალს ამასთანავე გაახსენებთ.

ქართველი საზოგადოება თანაგრძნობით დახვდა ამ ხანჯიბს, ხოლო თბილისის გუბერნიის თავად-აზნაურობამ წარსულ საზოგადო კრებაზედ დაადგინა: აძლიოს განზრახულ დედათა სემინარიას ყოველ წლიურად 3000 მანეთი. ჩვენ ღრმად დარწმუნებულნი ვართ, რომ ახსეთ სამაგალითო დადგენილებას ქართლ-კახეთის თავად-აზნაურობისას წაბამვენ სხვა ჩვენი საზოგადო დაწესებულებანიც და შეძლებისადაგვარად მიიღებენ მონაწილეობას საშვილიშვილო საქმის განხორციელებაში. ვიღებთ რა მხედველობაში, რომ ქ. შ. წ. ვ. გ. საზოგადოება ქართველი ერის უმთავრესი კულტურული დაწესებულებაა და მის მიზანს შეადგენს სხვათა შორის, სწავლა-განათლების გასავრცელებლად ნივთიერად და ზნეობრივად დაეხმაროს სხვა ისეთ ქართულ კულტურულ დაწესებულებასაც, როგორც არის "განათლების" საზოგადოება.

მოგმართავთ უმდაბლესი თხოვნით აღმოვივიჩინოთ დახმარება ფულით გან

8რაზელ საოსტავო სემინარიის დასაარსებლად წლიურად ორასი-სამასი თუმ
ნისა /200 - 300 თუმ./ ვფიქრობთ, რომ პატივცემული საზოგადოება, თუ
თანაუგრძნობს ქართულ დელათა საოსტავო სემინარიის დაარსების საკითხს
და მოისურვებს, ვამონახავს ნივთიერ წყაროსაც ჩვენი თხოვნის დახაჯ-
მაცყოფილებლად. მით უმეტეს რომ ამისთვის საკმარისია თუნდაც მხოლოდ
სარგებელი ალექსანდრე ბაჩანაშვილის მიერ ნაანდერძევე თანხისა. ჩვე-
ნის აზრით ეს იქნება საუკეთესო მოხმარება განსვენებულის პროფესორის
მიერ ნაანდერძევი ფულისა.

უკეთუ მთავარი გამგეობა ვერ იკისრებს ჩვენი თხოვნის ასრულებასა-
საზოგადო კრების უდასტუროდ, გთხოვთ ჩვენი თხოვნაც შეიყვანოთ იმ სა-
კითხთა სიაში, რომელიც უნდა წარედგინოს განსახილველად მომავალ საზო-
გადო კრებას.

თავმჯდომარე გამგეობისა ანასტასია მიხ. თუმანიშვილი-წერეთლისა

IX

1. 1/3 der zu einem Jahre zu erhaltenden
Einnahme durch den Verkauf der
sachlichen Vermögensgegenstände
des Jahres, hierzu ein, zu einem Jahre,
5 Prozent der zu erhaltenden
Einnahme zu erhaltenden.

parat:

zweierteilung der zu erhaltenden Einnahme 4
des Jahres, hierzu 1 abzurufen
zu erhaltenden.

zweierteilung der zu erhaltenden
Einnahme durch den Verkauf der
sachlichen Vermögensgegenstände
des Jahres

XIO

2. 1/3 der zu erhaltenden Einnahme durch den Verkauf
der sachlichen Vermögensgegenstände des Jahres
des Jahres, hierzu ein, zu einem Jahre,
5 Prozent der zu erhaltenden
Einnahme zu erhaltenden.

parat:

zweierteilung der zu erhaltenden Einnahme 5
des Jahres, hierzu zu erhaltenden 4 des Jahres, hierzu
1 des Jahres. zweierteilung der zu erhaltenden
Einnahme, hierzu ein, zu einem Jahre,
5 Prozent der zu erhaltenden
Einnahme zu erhaltenden.

zweierteilung der zu erhaltenden
Einnahme durch den Verkauf der
sachlichen Vermögensgegenstände
des Jahres

1. 1/3 der zu erhaltenden Einnahme

XII

3. 1/3 der zu erhaltenden Einnahme durch den Verkauf
der sachlichen Vermögensgegenstände des Jahres

parat:

zweierteilung der zu erhaltenden Einnahme 2
des Jahres, hierzu ein, zu einem Jahre,
5 Prozent der zu erhaltenden
Einnahme zu erhaltenden.

zweierteilung der zu erhaltenden
Einnahme durch den Verkauf der
sachlichen Vermögensgegenstände
des Jahres

- 1) Kauf der zu erhaltenden Einnahme
- 2) Kauf der zu erhaltenden Einnahme
- 3) Kauf der zu erhaltenden Einnahme
- 4) Kauf der zu erhaltenden Einnahme
- 5) Kauf der zu erhaltenden Einnahme

Երկրորդ Լեզու-ի վրա գտնվող
կայքեր:

1. Զրուցված Լեզու-ի վրա
2. ցուցված քի-տիպը.
3. Զեկոյի մասն և ցուցված ցուցադրում Գլխի
4. Զեկոյի Լեզուի մասն և Գլխի
- x 5. 1916-ի և Լեզուի Գլխի-ցուցումը
- x 6. ցուցադրում Լեզուի մասն և Գլխի և Գլխի Լեզուի մասն և Գլխի.
7. Երկու Գլխի և Լեզուի մասն և Գլխի և Լեզուի մասն և Գլխի
8. Երկու Գլխի և Լեզուի մասն և Գլխի և Լեզուի մասն և Գլխի
9. Երկու Գլխի և Լեզուի մասն և Գլխի և Լեզուի մասն և Գլխի
10. Երկու Գլխի և Լեզուի մասն և Գլխի և Լեզուի մասն և Գլխի
11. Երկու Գլխի և Լեզուի մասն և Գլխի և Լեզուի մասն և Գլխի
12. Երկու Գլխի և Լեզուի մասն և Գլխի և Լեզուի մասն և Գլխի

11112

პ. მ. მ.

ქართველთა შორის
წმინა-კითხვის გამავრცელებელი
საზოგადოება
სამოგადოების გამგეობა

პ. მ. მ.
გამგეობის

191

მეგობრებო,
გთხოვთ
მეგობრობის
კუთხეზე.

191
ქ. თბილისი.

წმ

სამოგადოების

გამგეობის თავმჯდომარის ამხანაგი დ.
კარიკაშვიდი გთხოვთ უმორჩილესად დაეს-
წროთ გამგეობის შორივს სხდომას ხვალ, სამ-
შაბათს. ამ სხდომაზე მას საჭიროდ მიარ-
ნია ვაშორვეუდი იქნას ის ინციდენტი, რომ-
ლის ადგილია გამგეობის წევრი გრიგოლ რე-
ხილაძე, ხოლო სავანი ერების თავმჯდომარე
ე. ი. დვით დ. კარიკაშვიდი.

მდივანი

201
263
270
282

Handwritten signature or name in blue ink, possibly 'L. G. W.' or similar.

Handwritten text in blue ink, possibly 'L. G. W. 1915'.

Handwritten text in blue ink, possibly 'L. G. W. 1915'.

666,

1915

Main body of handwritten text in blue ink, consisting of several lines of cursive script.

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a signature or date.

Vertical handwritten text on the right edge of the page, possibly from an adjacent page or a list.

12
XII 1915.

1. - Զեռն ի-յ. յոճոթիկի յոճոթիկ
Երկրորդ.

«Երկրորդ» իշխան զպատճառս փոփոխ
Երկրորդ իշխան զպատճառս փոփոխ
առնալով իշխանույն առնալով.

Երկրորդ իշխան զպատճառս փոփոխ
Երկրորդ իշխան զպատճառս փոփոխ
Երկրորդ իշխան զպատճառս փոփոխ
Երկրորդ իշխան զպատճառս փոփոխ
Երկրորդ իշխան զպատճառս փոփոխ
Երկրորդ իշխան զպատճառս փոփոխ
Երկրորդ իշխան զպատճառս փոփոխ
Երկրորդ իշխան զպատճառս փոփոխ

Երկրորդ իշխան

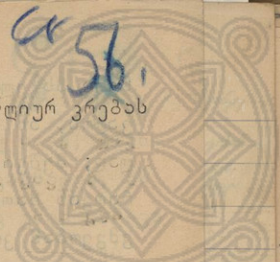
Երկրորդ իշխան

12
XII 1915.
Երկրորդ

1256 451
ქ. შ. წ. ვ. გ. საზოგადოების წევრთა წლიურს შორის
კრებას გამგეობის მოხსენება საწევრო გადასახადის
ერთ მანეთამდე შემცირების შესახებ.

საწევრო გადასახადის შემცირების შესახებ საზოგადოე-
ბის გამგეობას ვაფიქვი აქვს მოახსენოს საზოგადო კრებას,
რომ მან საჭიროდ სცნო ნამდვილ წევრთათვის წესდების
ძალით დაწესებული საწევრო გადასახადი შეამციროს ერთ
მანეთამდე და ამის მიხედვით წესდების მე-10-ე მუხლი
შეიცვალოს შემდეგის რედაქციით: "ნამდვილ წევრად ითვ-
ლება, ვინც განაცხადებს სურვილს საზოგადოების სასარ-
გებლოდ ყოველ წლივ შემოიღანოს I მანეთზე არა ნაკლები,
ანუ ერთდროებით 60 მანეთზე არა ნაკლები, და, ვინც არ-
ჩეული იქნება ამ წოდებისათვის, საზოგადო კრების მიერ
ერთს დამფუძნებელის ან ოთხის ნამდვილის წევრის წინადა-
დების თანახმად".

ს. 56

ქ. შ. წ. ვ. საზოგადოების წევრთა საზოგადო ჩლიურ ვრებას
გამგეობის მ. ო. ხ. ს. ე. ნ. ე. ა.
მველი ვალეზის განაღდების შესახებ

1914 წლის 24 აპრილს შემდგარ საზოგადოების წევრთა ჩლიურს მირიკ ვრებას საანგარიშო 1910 წლის ანგარიშის განხილვის დროს მოხსენდა სა- რევიზიო კომისიის შენიშვნები საზოგადოების გამგეობის მოქმედების შე- სახებ, შენიშვნა ეხებოდა უმთავრესად ბალანსს, რომელსაც, კომისიის აზ- რით, დებიტორებისა და აგენტების ანგარიშები ხელმეც ბარგად აჩვენს, ვი- ნაიდან უმეტესი ნაწილი ამ ანგარიშებში ასაღებად აღნიშნულის ფულისა სრულიად უიქმელა. ამ მოხსენების გამო გამგეობამ იმავე წლის 25 აპრილს მირიკ ვრებაზე აირჩია 4 ვაჭისავან შემდგარი კომისია /მ. დედამბრიშვი- ლი, ს. ჭაღარიძე, დ. ვარიჭაშვილი და ლ. ბოცვაძე/ და დაავალა მას ანგა- რიშების გადასინჯვა და მოხსენების წარდგენა გამგეობისადმი. კომისიამ გადასინჯა ანგარიშები, დაჭრილებით აღნიშნა საიქმელ და უიქმელ მოვა- ლთა სია, ყველა იმ პირთა და დაქვებულებათა მდგომარეობის აღნუხებით. კომისიამ შემდეგი გამოარკვია:

- I. დებიტორ-აგენტების ანგარიშით გაცემულია 16,998 - 84
- აქედან: ა/გაცემულია ვექსილებით 8295 - 78
- ბ/პირები და დაქვებულებანი, რომელთაც იმედია ავილოთ..... 5895 - 84
- გ/პირები, რომელთაც ჩვენთან აქვთ გასაყიდი წიგნი..... 3058 - 69
- დ/პირები და დაქვებულებანი, რომელთათვის შასუხისმგე- ბელია ბ. ქუჩუკაშ ვილი 449 - 62
- ე/პირები, რომელთათვის შასუხისმგებელია ნ. ყიფიანისა..... 276 - 77
- ვ/პირები და დაქვებულებანი, რომელნიც თხოულბენ შაჭვი- ბას ან ვალის ჩათვლას დახმარებად ან რომელმელაც შეცდო- მით და გაუკებრობით ითვლება ვალი 2056 - 95
- ზ/პირები და დაქვებულებანი, რომელთაცან შესაძლებელია დაბრუნება 1970 - 19

კომისიის აზრით პირველი ა/ვაჭეგორიის გაცემულობა უნდა განაღდეს სასამართლოს წესით. მეორე ბ/ვაჭეგორიის მოვალეთ უნდა მოვთხოვით ვალის დაღბდა და შასუხის მიღების შემდეგ ვიხმართ შესაფერი ზომა ვალის გა- დაზღვევინებისათვის. მესამე გ/ვაჭეგორიისას ანგარიშის მიცემის დროს უნდა დაეჭიროს ჩვენი ვალი. მეოთხე დ/ვაჭეგორიის გაცემულობა უნდა ვა- ბიირიცხოს ქუჩუკაშვილის წიგნების ანგარიშიდან. მეხუთე ე/ვაჭეგორიის - უნდა მივმართოთ როგორც თვით მოვალეებს, ისე მათ თავლებს ნ. ყიფიანისას შეექვსე ვ/ვაჭეგორიის თვითული მოვალის შესახებ გამგეობამ უნდა იქო-

7-
2-
ქნა
პლ
ქალ
წყვე-
იხმება
15,
ფხ-
ქვე-
1000-
ბა-
ჩაიქ
ჩინა-
43-
ნაქ-
სხედა-
321,
მქ-
აქვს,
ქნება

ნიოს მსჯელობა ცალკე და თუ შესაძლებლად დაინახა, ან დახმარებულ ჩაუვალს, ან შირღაშირ ავაჯიოს, ან შესაფერი ზომა მიიღოს ასანაშნაურებულა; მეშვიდე 8/ კაფეგორიის ვალები კი უნდა გამოირიცხოს ანგარიშიდან რადგან მათი განაღდების იმედი არავითარი არ არის.

გმგეობამ კომისიის მოხსენება დაამტკიცა და დაავალა თავის ქვერს შ. და დაბრიშვილს იხელმძღვანელოს კომისიის ამ დადგენილებით და მოახდინოს საქმის სრული რეალიზაცია.

თანახმად გმგეობის მონღობილობისა შიო დედაბრიშვილმა მიიღო სათანადო ზომები ბველი ვალებიკ ვასანაღდებლად და თავისი დაწვრილებითი მოხსენება წარმოუდგინა გმგეობას, რომელიც ამ მოხსენებით წარუდგა 1912 წელს საზოგადო ვრებიას.

ამ მოხსენების თანახმად საზოგადო ვრებამ ჩამოსწერა უიმელთ ნარკები ვალი 2618 - 24 ვაპ. და დაავალა გმგეობას ამ ქაშის ანგარიში გამოირიცხვა. ამ უიმელად აღიარებული ვალიდან /2618 - 24 ვ./ განაღდა 41 - 58 ვაპ. გამოირიცხა ბალანსიდან 2571 - 71 ვაპ., რაც შეტანილია 1912 წლის ვასავალში.

შედგენილი და საზოგადო ვრების მიერ დამტკიცებული სიით ბველი ვალების რეალიზაცია თან და თანობით სრულდებოდა, ასე, რომ 1914 წლის 1 იანვრამდე განაღდებულ იქმნა სულ 8668 მ. 48 ვაპ. დარჩა ვასანაღდებელი 8880 - 41 ვაპ. აქედან რომ გამოვრიცხოთ ბალანსიდან გამოწერილი - 2571 - 71 ვაპ., დარჩება ვასანაღდებელი 5758 - 70 ვაპ.

აღნიშნულ ჭამიდან. დღემდე ვიღევ განაღდა 667 მანეთი, მასასაღამე ვალის მთელი ჭამიდან დღემდე განაღდებულია სულ 9076 მ. და 96 ვაპ., დარჩა ვასანაღდებელი 5891 - 70 ვაპ.

როგორც საჭიის. წლის საქმის წარმოებაში დავეანახვა ეს დარჩენილი ვალი უნდა ვაიყოს სამ მეტ-ნავლებ ნაწილად:

პირველი ნაწილი უდრის 886 მ. 92 ვაპ. ეს ვალი უეჭველად განაღდებულად განაღდა მოვალეებმა. განაცხადეს სურვილი ვადახდისა და ნაწილ-ნაწილად იხიდან ვიღევას.

მეორე ნაწილი უდრის 4040 - 28 ვაპ. ეს ვალი განაწილებულია ისეთ პირზე, რომელთაც ზოგმა სრულიად არავითარი შასუხი არ ვავეცა სარჩირის მუქარაშედაც კი, და ზოგმა თუ ვავეცა შასუხი და ცოფაოღენი ნაწილიც ვადაიხადა, დანარჩენებზე ხმას აღარ იღებს ან ვიღევ შაფიკებას თხოულობს. ამით წინააღმდეგ უეჭველად სარჩივარი უნდა აღიძრას, სხვა ყველა საქმე-ლება უკვე ნახმარია.

მესამე ნაწილი კი უდრის 764 მ. 50 ვაპ. ეს ვალი უნდა ჩამოიწეროს, რადგანაც ზოგს სკოლებისთვის წაუღია და მუქთად დაურიგებია, ზოგი ვიღევ დავარგულა, ან სამუღამოდ ვადასახლებულია, ან თუ აქ იმყოფება დავარლო-

Երևան 1918 թ. 12 ամի 25 օրը
 Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության Կողմից
 հաստատված է հետևյալ կերպով՝
 1. Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության կողմից
 հաստատված է հետևյալ կերպով՝
 2. Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության կողմից
 հաստատված է հետևյալ կերպով՝
 3. Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության կողմից
 հաստատված է հետևյալ կերպով՝
 4. Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության կողմից
 հաստատված է հետևյալ կերպով՝
 5. Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության կողմից
 հաստատված է հետևյալ կերպով՝
 6. Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության կողմից
 հաստատված է հետևյալ կերպով՝
 7. Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության կողմից
 հաստատված է հետևյալ կերպով՝
 8. Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության կողմից
 հաստատված է հետևյալ կերպով՝
 9. Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության կողմից
 հաստատված է հետևյալ կերպով՝
 10. Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության կողմից
 հաստատված է հետևյալ կերպով՝

85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

60 *Handwritten notes and a large decorative stamp in the top right corner.*

ქ. შ. წ. ვ. გ. საზოგადოების წევრთა შორის ვრებას.

გამგეობის მ **ო ხ ს ე ნ ე ბ ა**
ქართულ მოღვაწეთა შანთონის
დაარსების შესახებ ღილების ევ-
ლესიის გალავანში.

ამ უკანსენელი ათის წლის განმავლობაში ჩვენმა სამშობლომ ძლიერ მწარე წუთები განიცადა. ჩვენ ღვეკარვით ილია, ავაკი, არჩილი, ვაყა, ლომური, გოგებაშვილი და სხვა. სასიქალულო მამული შვილები, რომელთაც ჩვენი სამშობლოს კულტურის ისტორიაში თავისი წვლილი შეიტანეს. ამასთან ერთად ქ. შ. წ. ვ. გ. საზოგადოების გამგეობა თავის ~~ხალხში~~ ^{ქვეყანაში} მოვალეობადა სთვლის აღნიშნოს გამორჩენილ ქართველ მოღვაწეთა ნ. ლოლობერიძის, დ. სარაჯიშვილის, ა. ხახანაშვილის, ნ. ერისთავის და სხვა უხვ ქვემოქმედ-მემომწირველთა ხსოვნაც.

ხალხი, რომელსაც ჩვენ ვეკუთვნით ღლეს სასოებით იხსენიებს და დასჯირის ათასობით ბრძოლის ველზე დახოცილს ვგირებს, რომელნიც თავის სის ღლით სწეულენ ჩვენი სამშობლოს ბედ-იღბალს. მომავალ მსხვერპლთა რიცხვს სიმ ვინ განსაზღვრავს! უბოძო ცრემლთა ღენა, კვნესა-ვაება, შანაშვილები, სამკლოვიარო შრომეხიები აი რას ვხედავთ ღლეს ჩვენს გარშემო. ნერვები გეშლება, მაგრამ მხნე თვითმოქმედება ხალხისა, რომელიც აღჭურვილია იმეღით საშაღლო აღვილი ღაიჭირის ^{ისტორიაში} უნდა სცოცხლობღეს, ვეოქღეს. და ამ მწუხარების და ვაების ღამს წ. ვ. გ. საზოგადოებაში არამც თუ არ უნდა ვაღაუხვიოს ამ შა წლის არსებობის განმავლობაში ნარ ვეღ რადიციულს გზას არამედ მთელის თავის ძალ-ღონით და ყველა საჭირო შემთხვევაში გამოიყენოს თავისი მიზნის სისრულეში მოსაყვანად ღირიც და ღბინიც ჩვენი სამშობლო ქვეყნისა.

ისტორიის ოქროს ^{ხანა} საუკუნის საქრისღიანო საქართველმ შეიმუშავა თავისებური გმირთა თაყვანის ცემის კულდი. ათინელთა მგზავსაღ იგი აღმწრ თებღა ამ გმირებს, მათი ხსოვნის აღსანიშნავად აგებღა ღმამრებს, ამკობღა მათ თავიანთ გმირთა დასურათებულ ფრესკებით. ამ გზით ჩვენ ღრომღე მოახწია ღავით აღმაშენებელის, ბავრაცის, ~~შამარის~~ შოთას, კუროშალაღის და სხვა მრავალ ისტორიულ შირთა ნახაღებმა. მაგრამ ჩვენი ისტორიის ბეღი ზღაპრულის სიქქარით მიმღინარეობღა და ოქროს საუკუნის შემღ-გომი საუკუნეობი, რომელთაც მოკვიღანეს ჩვენ არა შემოქმედება, არამედ განაღღურება, ძირითაღად შესცვაღეს ფორმები და განსვენებულ გმირთა შაეივისცემის კულდი საეკუღსიო არქიფექტურის სფეროღან ჩამოყაღიბღა

განსაკუთრებით სიღვივრ გადმოცემათა ფორმაში
წარსული მდგომარეობა, ხოლო მომავალი ^{შედეგად} ~~შედეგად~~.

ღღეს განათლების გზაზე ღამღვარმა საქართველომ, რომელიც თან და თან
ბით ითვისებს ახალს კულტურას, აუცილებლად უნდა დაიცვას თავისი შესანი
ნავი ისტორიული გადმოცემანი, რომელთა რიგს უნდა მივაკუთნოთ სახალხო
გმირთა თავყვანისცემის კულტი. მაგრამ ამკულტის მისტიურ თვისებას ჩვენ
და მივცეთ ისეთი ვარეგანი ფორმა, რომელიც სარწმუნოებრივ მიზნების და
ვახთან ერთად შეიქმნება თვალსაჩინო აღმზრდელ საშუალებად მოზარდ თაობის
სათვის.

წ. ვ. გ. საზოგადოებას არ შეუძლია არ დაისახოს ეს მიზანი და საქმი
სარგებლობისათვის შესაფერისი ფორმა არ გამოსძებნოს. ეს ფორმა ისტორი
ულად გამოსხატულია არა მარტო მონუმენტების სახით, ხალხის ეპოქათა ისტო
რიის აღსანიშნავად, არამედ მხატვრულად მორთულ-მოკაზმულ სავანეთა-მანთ
ნების სახითაც, სადაც განისვენებენ ნემსნი კერძო პირთა, რომელთაც და
ანთი ნიჭით ანუ შირადული მსხვერპლით საზოგადო საქმისათვის დაიმსახურ
საუკუნო მადლობა და შაჰვივისცემა მთამომავლობისგან.

ეს იგივე შკოლაა, რომელიც თავის მიზნად დაისახა ჩვენმა საზოგადოე
ბამ და ამისათვის წ. ვ. გ. საზოგადოების გამგეობა უიქრობს, რომ იქ
რულებს თავის მოვალეობას, როდესაც აყენებს საკითხს ქართველ მოღვაწეთა
შანთონის დაარსების შესახებ.

ღრმად შეიკვებულ სრულიად საქართველოს ეგზარხოზ პიტირიმის დაუპი
ანღონის ^{მ. 4. შ. 1900 წ.} ~~მ. 4. შ. 1900 წ.~~ წ. ვ. გ. გამგეობამ მიიღო ვანონიერის წესით თან
ხმოზა დაეთმოს მას ღიღების ეკლესიის ვალავანში სასაფლაო ადგილი ზომის
100 ოთხ-კუთხი საენი. ეს ადგილი, რომლის ღირებულება ჩვეულებრივის შე
ვასებით 5000 მანეთი ღირს, სასულიერო მთავრობამ დაუთმო გამგეობას
მანეთად შეღავათიან პირობებში - წელიწადში ათასი / 1000 მ. / მანეთის
გადახდით ხუთი წლის განმავლობაში.

დაწყებულ საქმეს შემთხვევითი ხასიათი რომ არ მისცემოდა გამგეობამ
საჭიროდ დაინახა დათმობილი ადგილის შემოღობვა, რაც დაუჯდა სულ 100 მან
თუ ეს დაწყებულ საქმე საზოგადო კრების მიერ მოწონებულ იქნება, სა
ურველია ქართულ საეკლესიო არქიექტურის სტილით შემენიღს ადგილზე მოე
კოს ქართველ მოღვაწეთა სავანე-შანთონი, დასაკრძალავად ქართულ კულტურის
ღარგვი გამორჩენილ მოღვაწეთა ნეშტებისა და ამავე ადგილზე აგებული
იქმნას მცირე მეგლი იმ პირთა ხსოვნის აღსანიშნავად, რომელთაც თავიანთ
სისხლით დაამგვიცეს სრულუფლებიანი მონაწილეობა ჩვენი სამშობლო ქვეყნი
სა იმ რეფორმების დასამყარებლად, რომელსაც მოელის განახლებული რუსეთ
გამგეობის განზრახვანი ვარდა იღუერი მიზნებისა შეიძლება ეკონომიკურ
მოსაზრებებითაც ვავაშუქოთ. საკმარისია გავითვალისწინოთ ყველა ის ხარ

64

ბი, რომელიც ვახაჩია წ. ვ. გ. საზოგადოებამ უკანხსვენელ წლების განმავლ
ბაში წარჩინებულ მოღვაწეთა ნეშტების დაკრძალვის საქმეზე; ამავე დროს
საზოგადოებამ სავსებით ვერ შეასრულა ის მაღალი მიზნები, რომლისთვის
საც არსდება მანთონი. ამას თუ დაუმატებს იმ მოვალეობას, რომელიც
აწევს ჩვენს საზოგადოებას აღნიშნოს ნ. ბარათაშვილის და სხვა წარჩინე-
ბულ ქართველ მოღვაწეთა ხსოვნა, ეჭვი არ უნდა მანთონის დაარსებას დი-
დი მნიშვნელობა ექნება თრა მარტო იდეური თვალსაზრისით, არამედ ეკონო-
მიური მოსაზრებითაც.

ყველა შემოაღწეულ ღებულებათა მიხედვით გამგეობა სთხოვს საზოგადო
ობის კრებას ნება დართოს მას:

1. შრინციპიალურად დროს შესაფერისად აღიარებულ იქმნას ქართველ მოღ
ვაწეთა სავანე-მანთონის მოწყობა ღიღუბის ეკლესიის გაღვაწევაში.

2. გაღვივოს ათას-ათასი / 1000 მ. / მანეთი ხუთი წლის განმავლობა-
ში შემინილ და უკვე შემოღობულ ადგილის შესასყიდად და დამცვიცებულ იქ-
მნას შემოღობვაზე გაწეული ხარჯი 20მ მანეთი, რომელიც უნდა დაიფაროს
1910 წლის შემოსავლის ნაშთიდან.

3. მიენდოს გამგეობას შეადგინოს განსაკუთრებული კომისია, რომელმაც
უნდა შეიმუშავოს როგორც არქიტექტურული გეგმა, აგრეთვე ხარჯთ-აღრიცხვა
მანთონის მოწყობისა და ინსტრუქცია ქონების მართვა-გამგებლობისა.
შეადგენილი გეგმა და ინსტრუქცია უნდა წარუდგინოს დასამცვიცებლად მომა
სხვად საზოგადო კრებას.

4. განსაკუთრებულ ~~დამცვიცების~~ ^{წესით} საშუალებით მაღლობა გამოეცხადოს მის
მაღლ ყოვლად უსამღვდელოესობას საქართველოს ეგზარხოსს შიღირიმს და ეპი
სკოპოს ანტონს ^{წამ} საქმეში დახმარების აღმოჩენისათვის ^{წამ} ~~საქმის~~ მც
ხრე მუხლის თანახმად მისი მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობა ეგზარხოსი
შიღირიმი ~~ორივე~~ იქმნას საზოგადოების სააღმსრებლო ეკონომ. ^{ანუ} ~~სააღმსრებლო~~

Handwritten notes:
შევიტოვებ ჩემს ყველაფერს და ვიქნები მისი მომხმარებელი
ჩემი ყველაფერი და მისი მომხმარებელი
ჩემი ყველაფერი და მისი მომხმარებელი

Последнее десятилетіе нанесло нашей родинѣ рядъ тяжелыхъ ударовъ. Мы похоронили Илью, Акакія, Арчила, Важа, ^{Моше} Гомартели Гогобашвили и другихъ дѣтей Грузіи, внесшихъ свою цѣнную лепту въ исторію культурѣ нашей родины. Рядомъ съ этимъ наше О.Р.Г. считаетъ ^{до} своимъ священнымъ долгомъ увѣковѣчить память выдающихся родителей нашего дѣла ^и Гогоберидзе, ^и Сараджева, ^и Хаханашвили ^и Эрнстова и другихъ щедрыхъ жертвователей на пользу просвѣщенія, а народъ ^{которому мы принадлежимъ} уже теперь благоговѣнно чтитъ память и оплакиваетъ сотни героевъ — войновъ, павшихъ на поляхъ сраженія, гдѣ они кровью своею куютъ будущую судьбу нашей родины. Число же предстоящихъ жертвъ ~~Бору войнѣ~~ намъ еще не извѣстно. Слезы, стона, панихиды и похоронныя процесіи смѣиваютъ другъ друга. Нервы истрепались; но бодрая самодѣтельность народа, претендующаго на мѣсто въ исторіи, должна жить; и въ эти минуты народной скорби, О.Р.Г. не только не должно уклоняться отъ пути на зертанной въ теченіи 35 лѣтъ своей жизни но ^{судьбу} ~~судьбу~~ и всѣми мѣрами и при всѣхъ случаяхъ, не исключая культа поклоненія отошедшимъ въ вѣчность использовать для своей цѣли горести и радости нашей родины.

Христіанская Грузія золотого вѣка своей исторіи выработала своеобразный культъ поклоненія героямъ. Она подобно афинамъ ОБОГТВОРИЛА ихъ и, во славу ихъ памяти, строила не ~~пантеоны~~ а дери-ви, украшаемыя изображеніемъ на фрескахъ своихъ героевъ. Этимъ путемъ сохранился до нашихъ временъ единственные изображения Давида Возобновителя, Багра^{та}, Тамары, Шота, Ашота Куропалата и многихъ другихъ историческихъ именъ. Но превратности нашей исторіи шли съ сказочной быстротой и цѣлми столѣтія, слѣдовавшія за золотымъ вѣкомъ и принесли намъ не созиданіе а разореніе измѣнили формы и культъ почитанія покойныхъ перешла изъ области ^{церковной} архитектуры исключительно въ область лѣтописей и устныхъ народныхъ сказаній.

Прошлое наука, а будущее задача.

Нынѣ взраждающаяся Грузія, постепенно приобщаясь къ новой культурѣ, должна обязательно сохранить ^{свои} хорошія историческія преданія къ числу которыхъ слѣдуетъ отнести — КУЛЬТЪ ПОКЛОНЕНІЯ

ПАМЯТИ НАРОДНЫХ ГЕРОЕВЪ; но мистическому характеру культа мы должны предать такую видную форму, которая охраняя религиозную цѣль, сдѣлалась бы и нагляднымъ ВОСПИТАТЕЛЬНЫМЪ СРЕДСТВОМЪ для подрастающихъ поколѣній.

С.Р.Г. не можетъ не преслѣдовать этой цѣли и должно искать форму наиболѣе соответствующую пользѣ дѣла. Эта форма уже установилась исторически не только въ видѣ **МОНУМЕНТОВЪ**, напоминающихъ знаменательныя эпохи въ исторіи народа, но и въ видѣ изящныхъ и выразительныхъ, благоустроенныхъ **УСМЯДЛИНИЦЪ - ПАНТЕОНОВЪ**, гдѣ упокоятся останки отдѣльныхъ лицъ, своими талантами или кровью заслужившихъ вѣчную благодарность потомства.

Это тоже школа, которую избрала своимъ девизомъ наше общество и потому - Правленіе С.Р.Г., полагаетъ, что исполнить своей долгъ, поднимая вопросъ о созданіи **ГРУЗИНСКАГО ПАНТЕОНА**.

Благодаря высокому вниманію глубокоуважаемыхъ - Экзарха Грузіи Питирима и Епископа Антонія, Правленіе предварительно испросило законнымъ порядкомъ согласіе уступить С.Р.Г., въ оградѣ Дидубійской церкви, площадь ^{до 100} почти въ 100 кв. саженъ. Эта площадь, стоимость которой по нормальной оцѣнкѣ превышаетъ 50,000 рублей. Духовное вѣдомство согласилось уступить Правленію за 5,000 руб., съ льготной разсрочкой уплаты по 1,000 рублей въ годъ, въ теченіи пяти лѣтъ.-

Чтобы не подвергать начатое дѣло какимъ либо случайностямъ Правленіе сочло нужнымъ теперь же оградить намѣченное мѣсто, въ что истратило 150 рублей.-

Если шаги, сдѣланные Правленіемъ, будутъ одобрены общимъ собраніемъ, было бы желательно, соорудить на приобретаемомъ мѣстѣ, въ стилѣ Грузинской ^{церковной} архитектуры, пантеонъ-усыпальницу для упокоенія выдающихся дѣятелей на поприщѣ грузинской культуры и здѣсь же поставить скромный памятникъ всѣмъ грузинамъ, принимавшимъ въ теченіи настоящей войны, и своей кровью доказавшимъ полноправное участіе родины въ благахъ реформъ, ожидающихъ обновленную Россію.-

Предположенія Правленія, кромѣ идейныхъ цѣлей, оправдываются еще и простыми экономическими соображеніями: стоитъ только подсчитать всѣ затраты, которыя понесло общество въ теченіи по-

63, 1

слѣднихъ лѣтъ на похороны нашихъ выдающихся дѣятелей — не испол-
нѣ достигая тѣхъ высокихъ цѣлей, для которыхъ создается пантеонъ.
Если къ этому прибавить обязанности которыя лежатъ на обществѣ
въ будущемъ по обслуживанію памяти Н. Бараташвили и другихъ
выдающихся дѣтей Грузіи, то не останется сомнѣнія, что УЧРЕЖДЕНІЯ
ГРУЗИНСКАГО ПАНТЕОНА ЗАСЛУЖИВАЕТЪ ВНИМАНІЯ не только съ точки
зрѣнія идейной, но и по чисто экономическимъ соображеніямъ.—

На основаніи всего изложеннаго въ настоящемъ докладѣ, Правленіе
О.Р.Г. испрашиваетъ разрѣшеніе общаго собранія:

1/ Признать въ принципѣ своевременность сооруженія Грузинскаго
пантеона въ оградѣ Дидубійской церкви.

2/ Ассигновать ^{бы} для пріобрѣтенія уже огороженнаго мѣста ~~на~~
~~1000 рублей~~, въ теченіи предстоящихъ пяти лѣтъ ^{по 100 руб. в год} (и разрѣшить расходи
въ 166 рублей, употребленный на ограду, отнести на счетъ смѣтныхъ
остатковъ сего 1915 года.

3/ Поручить Правленію образовать особую комиссію для разработ-
ки какъ архитектурнаго плана и смѣты для сооруженія пантеона,
такъ и инструкціи для завѣдыванія этимъ имуществомъ. Таковыя
планы смѣты и инструкція должны быть представлены на утвержденіе
будущаго общаго собранія.

и 4/ Черезъ особую депутацію принести Высокопреосвященному
Питириму, Экзарху Грузіи и Епископу Антонію благодарность за ус-
луги оказанныя О.Р.Г. и на основаніи § 9 устава избрать Его
Высокопреосвященство Питирима, Экзарха Грузіи Почетнымъ Членомъ
О.Р.Г.—

(9) по подписанію председателя съезда съ оградой)

Т.К.

საქს 69

ქ. შ. წ. ვ. გ. საზოგადოების წევრთა წლიურს მორიგ კრებას
ვამგეობის მ ო ხ ს ე ნ ე ბ ა
წიგნთ-საცავ-მუზეუმის მდგომარეობის შესახებ.

1914 წლის საზოგადო წლიურს მორიგ კრებაზე, საანგარიშო 1913 წლ.
ანგარიშების განხილვის დროს მუზეუმის შესახებ მიიღე ვამათის შემდეგ
მიღებულ იქმნა შემდეგი რეზოლუცია: "საკითხი წიგნთ-საცავ-მუზეუმის
~~წინსავეკვეთად და თავისი მოხსენების წარმოდგენა მომავალ საზოგადო~~
~~კრებისათვის მიენდოს ახლანდელ ვამგეობას სპეციალისტთა დაწმარებით"~~

ასეთი რეზოლუციის გამოდნის დროს საზოგადო კრებას სახეში ჰქონ-
და: 1. მუზეუმისათვის საკუთარი შენობის ასაგებად რეალური ზომების მი
ღება, 2. ~~მუზეუმის~~ საქმეთა გამოკვეთვა და მისი გაუმჯობესება, მ.რამ-
დენად შესაძლებელია წ. ვ. გ. საზოგადოების მუზეუმის საქართველოს სა-
ისფორიო და საისფორიო საზოგადოების განკარგულებაში გადაცემა შესა-
ნაზად და მოსავლელად.

საზოგადო კრების დადგენილების სისრულეში მოსაყვანად ~~აიღია~~ თავის
წევრთა შორის ორი წევრი - ვ. ლახიძევილი და გ. ცინცაძე და მიანდო ამ
ორიპირისაგან შემდგარს კომისიას დაწვრილებით გაეცნო წიგნთ-საცავ-მუ-
ზეუმის საკითხი და ~~აიღია~~ წარმოედგინა ვამგეობისათვის. ამ კომისიამ მუ-
ზეუმის რამდენჯერმე დათვალიერების და მის მდგომარეობის გაცნობის შემ
დეგ უკანასკნელი თავისი რეზოლუციის გამოსაგანად მოახდინა ~~მიმდინარე~~
წლის ენვენიტის 19 ~~წელს~~ კრებას დაეხსრო მუზეუმის ვამგეოდ. გ. ვა
რიჭაშვილი. კრებამ უმოთვრესი ყურადღება მიაქცია ~~საკითხს~~ წ. ვ. გ. სა-
ზოგადოების და საისფორიო და საეთნოგრ. საზოგადოების მუზეუმთა შეერ-
თების შირობათა გამოკვეთვ ~~მ~~ თავის მხრივ სავსებით შეუერთდა 1912 წ.
საზოგადო კრების მიერ გამოგანნილ რეზოლუციას ხსენებული საკითხის შე-
სახებ. 1912 წელს, როგორც საზოგადოების წევრთ მოეხსენებათ, ამ საგნის
შესახებ გამოგანნილ იქმნა შემდეგი რეზოლუცია: "მართვა ვამგეობის მხ-
რივ ორგანიულად შეუერთდეს საისფორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოებისა
და ქ. შ. წ. ვ. გ. საზოგადოების მუზეუმები, რომ დალაგებულ იქმნენ
ნივთები სისფემაფიურად და შედგენილ იქმნას კაფალოვი, რომელშიაც აღ-
ნიშნული იქნება, რომელი ნივთი რომელი საზოგადოების კუთვნილებას შეად
გენს: წერა-კითხვისა თუ საისფორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოებისა.
მართვა-ვამგეობა ამ შეერთებულის მუზეუმისა უნდა ჩაბარდეს ახალს ორ-
განოს, შემდგარს ექვსის შირისაგან, რომელთაგან სამი იქნება წ. ვ. გ.

საზოგადოების გამგეობისაგან არჩეული, სამივე საინსტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების საბჭოსაგან. ეს ორგანო აირჩევს მუზეუმის გამგეს, მის თანაბემჩეს და სხვა მსახურებს; ყურს უვადებს მათს მოქმედებას და იზრუნებს მუზეუმის განვითარებისათვის, გამოარკვევს მისთვის წესებს და ყოველსავე თავის მოსაზრებას მოახსენებს საინსტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების საბჭოს და წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების გამგეობას, რომელნიც საერთო კითხვების გადასაწყვედად მართავენ შეერთებულ სხდომებს." ^{რომელსაც} არ დაეთანხმა საქართველოს საინსტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოება და თავის მხრივ წამოაყენა შეერთების სხვა შირობანი. აი ეს შირობებიც:

"საქართველოს საინსტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოება ჩიიბარებს შესანახად, მოსავლელად და შესახსწავლად ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების ყოველგვარს სამუშეუმი ნივთს, ყველა ნაბეჭდსა და ხელნაწერ წიგნს, სიველ-გუჯარს, სურათსა და ნუმიზმატიკურ კოლექციას.

2. ყველა ზემო ჩამოთვლილი სავანი და სამუშეუმი ავეჯი, რომელთაც საინსტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოება წ. ვ. გ. საზოგადოებისაგან ჩიიბარებს, აღნუსხულ იქნება საინსტორიო საზოგადოების მიერ როგორც საერთო, ისე ცალკე დავთრებში და კაფალოგებში.

3. თანხა, თუ რამ მოეპოება მუზეუმ-ბიბლიოთეკისათვის წ. ვ. გ. საზოგადოებას, ვადმოეცემა საქართველოს საინსტ. და საეთნოგრაფიო საზოგადოებას.

4. მთელს მიბარებულ ქონებას წერა-კითხვის საზოგადოებისას განაგებს საინსტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების საბჭო, წ. ვ. გ. საზოგადოების საში წევრის თანადასწრებით. /რომელთაც ეძლევათ სრული ხმა/ ამ სამ შირს ეძლევა უფლება, უკეთუ თანახმანი არ იქნებიან საბჭოს რომელისაზე დადგენილებისა მიბარებულ ქონების შესახებ, აღძრან კითხვა წ. ვ. გ. საზოგადოების გამგეობაში და საცილობელ კითხვებს გადასაწყვეთ მართავე საზოგადოება გამგეობისა და საბჭოს შეერთებული კრება."

კომისიამ მიიღო რა მხედველობაში ის ვარემოება, რომ ვინიცობაა შესაძლებელია საქართველო. საინსტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოებამ შესცვალოს თავისი ^{პრობები} საჭიროდ დაინახა ერთელ კიდე მოეწვია ხსენსაზოგადოების საბჭოს და წ. ვ. გ. საზოგადოების გამგეობის წევრთა შეერთებული სხდომა.

ამ კრების განსახილველი სავანი უნდა ყოფილიყო ორსავე საზოგადოებათა მუშეუმების შეერთების შირობების აწონ-დაწონა და შესაფერი დასკვნის გამოცანა. გამგეობამ, მიიღო რა მხედველობაში კომისიის ეს დადგენილება, მოიწვია ზემოაღნიშნულ საზოგადოებათა აღმასრულებელ ორგანო-

თა შერთებული კრება მიმდინარე წლის ოქტომბრის 2-ს. შერთებულმა კრებამ იქონია მსჯელობა მუზეუმების შერთების შირობათა შესახებ, მაგრამ, როგორც მოხალღნელი იყო, შეთანხმება არ მოხდა. საქართვ. საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების საბჭო მტკიცედ ადგა ძველ თავის რეზოლიუციას და გამგეობაც თავის მხრივ იცავდა 1912 წლის საზოგადო კრებაზე გამოწანილ დადგენილებას. კრება ამით დაიძალა, რის შემდეგ საისტორიო და საეთნ. საზოგადოების საბჭომ საზოგადო კრებისათვის წარსადგენად გამოგზავნა მოხსენება, რომელშიაც თითქმის სავსებით იმეორებს მუზეუმების შერთების ძველს შირობებს. აი ეს შირობების: "საქართველოს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოება ჩიბარებს შესანახად, მოხაველად და შესასწავლად ქ. შ. წ. ვ. ვ. საზოგადოების ყოველგვარს სამუშეუმო ნივთს, ყველა ნაბეჭდსა და ხელნაწერ წიგნს, სიგელ-გუჯარს, სურათსა და ნუმიზმატიკურს ვოლექციას. მთელი ეს ქონება ღარჩება წერა-კითხვისავე საზოგადოების საკუთრებად. ამ შერთებულს მუზეუმს საბეულად ერქმევა: "ქართული მუზეუმი".

2. ყველა ზემოლ ჩამოთვლილი სავანი და სამუშეუმო ავეჯი, რომელთაც საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოება წ. ვ. საზოგადოებისაგან ჩიბარებს, დაწყობილი იქნება საისტორიო საზოგადოების ნივთებთან ერთად სისტემატურად და აღნუსხული იქნება საისტორიო საზოგადოების მიერ როგორც საერთო, ისე ცალკე დავთრებში და კაფალოგებში, სადაც აღნუსხული იქნება, თუ რომელი ნივთი ან წიგნი რომელ საზოგადოებას ეკუთვნის.

3. სამუშეუმო თანხებიდან წ. ვ. საზოგადოებამ უნდა გადმოსცეს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოებას მხოლოდ ის თანხა, რომელსაც გამგეობა იღებს თავად-აწნაურობისაგან მუშეუმ-ბიბლიოთეკის შესანახად. რაც შეეხება მუშეუმის შენობის ასაკებ თანხას, ეს ღარჩება წერა-კითხვისავე საზოგადოების ხელში, რომელიც, თანახმად განსვე ნებულის დ. შ. სარაქიშვილის ანღერბისა, თავის სახელზე ააშენებს მუშეუმს:

4. მთელს მობარებულ ქონებას წერა-კითხვის საზოგადოებისას განაგებს საისტორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების საბჭო წერა-კითხვის საზოგადოების სამი წარმომადგენელის თანადასწრებით /სრული ხმის უვლეებით/; ამ სამ შირს უფლება ექნებათ, უკეთუ მობარებული ქონების შესახებ თანახმანი არ იქნებიან საბჭოს რომელისამე დადგენილებისა, აღმრან კითხვა წ-ვ. საზოგადოების გამგეობაში და საცილობელ კითხვებს გადასწყვეტს ორთავე საზოგადოებათა გამგეობისა და საბჭოს შერთებული კრება!

ვამგეობამ იქონია რა მსჯელობა საინფორმაციო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების უკანასკნელ წინადადების გამო დაადა და ისევ თავის ძველ განმარტებებს მუშეუმების შეერთების შირობათა შესახებ.

ამასთან ვამგეობა საჭიროდ სთვლის წარმოუდგინოს წლიურ საზოგადოებრივ კრებას განსახილველად და დასამტვიცებლად შემდეგი მოხსენება:

"მას აქეთ რაც ქ. მ. წ. ვ. გ. საზოგადოების ვარდა საქანტვ. საინფორმაციო და საეთნოგრაფიო საზოგადოებამაც დაარსა მუშეუმი დაიბადა აზრამორი მუშეუმების შეერთებისა. ეს აზრი დაფუძნებულია იმ ზეშმარებებზე, რომ ერთის ვარგის მუშეუმის მოწყობა თავის თავად ღიღს სიმნელეს წარმოადგენს, ხოლო ორის ვარგის მოწყობა უფრო მნელია და ჩვენის ერთის თითქმის შეუძლებელიც არის.. ამიგომ თუ გვინდა, რომ ქართველები ერთი რამოდენამდე ღირს შესანიშნავი მუშეუმი გვქონდეს, საჭიროა შეუძლებულ იქმნეს ერთ მუშეუმში ყველა ის სამუშეუმო ნივთები, რომელნიც ვიქართველების ხელთ არიან ახლა - მუშეუმი მოწყობილად და ფესვ-მოდებულად მამინ ჩაიფილება, როდესაც მას თავისი საკუთარი შენობა ექნება. შენობის აგება არის ყველაზე მნელი. ქ. მ. წ. ვ. გ. საზოგადოებრივ თითქმის ოცი წელიწადია აგერ მცადინეობს, რომ მუშეუმის შენობა ააგოს საბედნიეროდ ეს სურვილი ხორციელდება და განსვენებულის დ. სარაჯიშვილის წყალობით ამ რამოდენსამე წლის შემდეგ აშენდება მუშეუმი იმ ადგილზე, რომელიც უკვე ნაყილია ქ. ვ. გ. საზოგადოების სახელზე თავად-მანაურთა დახმარებით საზოგადოების ხელთ მყოფის სამუშეუმო თანხით. რაკი ახლო მომავალში ერთი შენობა გვექნება მუშეუმისათვის, თავის თავსებადია, რომ ორი ახლანდელი მუშეუმი - ქ. ვ. გ. საზოგადოებისა და საეთნოგრაფიო საზოგადოებისა - უთურდ უნდა შეერთდეს და მოთავსდეს ერთ შენობაში. ვარემოება ისე დადგრილდა, რომ ორის მუშეუმის შეერთება ერთ შენობაში, ერთის მეორეს გვერდით მოთავსებით ეხლავე მოხდა, რადგან ამჟამად, როგორც ჩვენი საზოგადოების მუშეუმი, ისე საინფორმაციო და საეთნოგრაფიო საზოგადოებისა დაპირნავებულია სათავად-აზნაურო შენობის მესამე სართულში ჩრდილოეთის მხრით. მუშეუმების ასეთ შეერთებას ერთ შენობაში არსებობით მნიშვნელობა არა აქვს, თუ არ მოხდა მათი შეერთება მართვა-გამგებლობის მხრითაც.

თვითეულის მუშეუმის მართვა-გამგეობა ვამოიწვევს თითქმის იმავე ხარჯს, რაც დასჭირდება შეერთებულს ორს მუშეუმს. ამიგომ ნივთიერი აგარიბი თხოულობს, რომ ორი მუშეუმი შეერთებულ იქმნეს ერთის მართვა-გამგეობით, ხოლო ამის გამო ვადარჩნილი ფული მოხმარდეს მუშეუმის გაღიღრებას. საქმე ის არის, რომ მუშეუმი სასარგებლო მაშინ არის, როდესაც მისი ნივთები დალაგებულნი არიან სისტემატურად და აწერილნი

იქნებანი მეცნიურულად. ასეთი დალაგება თვითულის მუშეუმისა ცალ-ცალკე გაცილებით უფრო ნაკლებ იქნება სასრებლო, ვიდრე ორისავე მუშეუმის ნივთების ერთმანეთში შერევა და მათი სისფემაფიურად დალაგება და აჭერა.

ამ მოსაზრების ძალით წ, ვ. გ. საზოგადოების გამგეობა დაადგა იმ აზრს, რომ საქმისთვის უმჭობესი არის ორი მუშეუმი შეერთდეს მართვა-გამგეობის მხრით ორგანიულად, რომ დალაგებულ იქმნან ნივთები სისფემაფიურად და შედგენილ იქმნას კაფალოგი, რომელშიაუ აღნიშნული იქნება, თუ რომელი ნივთი რომელ საზოგადოების ვუფინილებას შეადგენს: წერა-კითხვისა საზოგადოებისა თუ საინფორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოებისა. მართვა-გამგეობა ამ შეერთებულის მუშეუმისა უნდა ჩაბარდეს აააღს ორგანოს, შემდგარს ექვსის შირისაგან, რომელთაგანი სამი იქნება წ. ვ. გ. საზოგადოების გამგეობისაგან არჩეული, სამიც საინფორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოებისაგან. ეს ორგანო აირჩევს მუშეუმის გამგეს, მის თანაშემწეს და სხვა მსახურებს, ყურყ უგლებს მათ მოქმედებას და იზრუნებს მუშეუმის განვითარებას სათვის, გამოარკვევს მისთვის წესებს და ყოველსავე თავის მოვაზრებას მოახსენებს საინფორიო და საეთნოგრაფიო და წ. ვ. გ. საზოგადოების გამგეობას, რომელნიც საერთო კითხვების გადაწყვეტისათვის მართავენ საერთო კრებას.

საინფორიო და საეთნოგრაფიო საზოგადოების წინადადებას³⁷ მუშეუმთა შეერთების შირობათა შესახებ წ. ვ. გ. საზოგადოების გამგეობა თავის მხრივ მუშეუმად სცნობს. ამის შესახებ მოახსენებს საზოგადო კრებას საკითხის ასე თუ ისე გადასაწყვეტად.

ამასთან გამგეობას საჭიროდ მიაჩნია დასძინოს, რომ მას, გადაწყვეტილი აქვს, ნორმალური შირობების დამყარებისთანავე შეუდგეს საკუთარი შენობის აგებას მუშეუმისათვის, რისთვისაც საკმაო თანხა მოეშობება. სამუშეუმო თანხის რაოდენობა უდრის ამჟამად 69,824 მ. მშ კაპ.

ამ ჯამს უნდა მიემაფოს თბილისის თვად-აზნაურობისაგან მისაღები 40,000 მანეთი, შესდგება 109,824 მან. მშ კაპ.

ამას რომ მივეუმაფოთ მოსალოდნელი შემოსავალი დ. სარაჯიშვილის ნაანდერბეკ მამულების, ტევრისა/ შორ. მაზრა/ და "არამდარას" /ხილნაღის მამ./ გაყიდვით, რაც ვარაუდით იქნება არა ნაკლებ 16,000 მანეთისა, ³⁸ ~~წინა~~ - 125,824 მან მშ კაპ.

ეს თანხა, გამგეობის აზრით, სრულიად საკმარისი იქნება სამუშეუმო შენიშის ასაგებად.

68

ქ. შ. წ. ვ. საზოგადოების წევრთა წილურს მორიგ კრებას
გამგეობის მ ო ხ ს ე ნ ე ბ ა
საგურამოს მამულის შესახებ.

საგურამოს მამული

საგურამოს მამულის მოვლა-შადრონობის საქმე ერთობ მძიმე საკითხად გადაექცა წ. ვ. საზოგადოებას. 7 წელიწადია საზოგადოების განკარგულებაშია ეს მამული, ამ ხნის განმავლობაში მოიჭარადრეს, მეოვალეურეს ბევრი გამოცვალა, მაგრამ მამული ისევ მძიმე ფირთად აწევს საზოგადოებას. თავი და თავი მიზეზი ამისა ეხლაჲ დავასახელოთ. საქმე ისაა, რომ თავიდანვე, როცა მამული საზოგადოების ხელში გადავიდა, არ იქმნა მიღებული რადიკალური ჭომები მამულის რეგნე-დასაყენებლად. საზოგადოებას რომ მაშინვე შეეჩინა თავისუფალი დიდი თანხა და სპეციალისტების დახმარებით გაუმჯობესებინა მამული, გაეფართოვებინა კულტურული ღირებულებები, ეხლა ხელთ გვექნებოდა გაკეთებული მამული, რომელიც შემოსავლის წყაროდ და არა მძიმე ფირთად გადაიქცეოდა საზოგადოებისათვის. მეორეს მხრით ისიც უნდა იქტვას, რომ თვით გამგეობა არ არის მოწყობილი სოფლის მამულის შადრონობისათვის. ჩვენი ცხოვრების პირობებში სოფლის მამულის შევადრონე დღე და ღამ თავს უნდა დასტრიალებდეს მამულს, ბეჭითად თვალყურს ადევნებდეს მის მდგომარეობას, დროზე იღებდეს ამა თუ იმ საჭირო ღონეს მამულის შეკეთებისა და გაუმჯობესებისათვის. ჩვენი დაჩეხებულება კი, რომლის წევრნი მუდამ ფფილისში ცხოვრობენ და სხვა და სხვა საქმით არიან დაფირთულნი, არ არის მიზნის შესაფერისი ორგანიზაცია, რომელსაც შეეძლოს სოფლის მამულსხსათანადო შადრონობა გაუწიოს. ერთის მხრით ეს გარემოება, მეორეს მხრით, როგორც ვთქვით, თავისუფალ და სავაზოდ დიდის თანხის უქონლობაც პირდაპირ კრიტიკულ მდგომარეობაში აყენებდნენ გამგეობას და მიუხედავად იმისა, რომ ცდა არ დაუკლია საქმის საჭეფფედ ამა თუ იმ გზით, ამა თუ იმ ღონის მიღებით, მამულის მდგომარეობა მაინც კრიტიკულია.

საგურამოს მამული რომ თავის თავად კარგია და იმისი შემოსავლიან მამულად გადაიქცევა შესაძლებელია, ამას ყოველი მცოდნე ადასტურებს და ცხადია ყველასთვის, ვისაც კი ის დაუთვალეიერებია მუშტრის თვალთ.

მთლიანი თითქმის ერთს ნაჭურში მოქცეული მამული შეიცავს 286 დესენინას და 690ა საჭენ მიწას. აქ არის სახნავი მიწაც /69 დესენინაზე მეტი/ ვენახიც და ბაღიც / ~~22 დესენინაზე მეტი~~ /, ცყეც /II4 დესენინამზე/, საბაღახოც /76 დესენინაზე მეტი/. ნიადაგი მიწისა მშვენიერია, ადვილ-მდებარეობა კარგი, რკინის გზის სადგურიდან და ქალაქიდან ახლო,

წყალი ბევრი აქვს და სანამ იღდა ცოცხალი იყო; ყოველგვარი სამეურნეო ინვენტარი თავს მლიდარი იყო. ეს მთლიანი და მძლავრი მამული შატრონის ხელში, როცა რიგიანი მეურნეობა იწარმოებოდა, მდიდარ და შემოსავლიან მამულად იყო. ეხლა კი, თამამად შეიძლება ითქვას ეს, იქ არავითარი მეურნეობა არ არის. მოიჭარადრეთა საქმედ გამხდარა თითქმის მხოლოდ ის, რომ სახნავი მიწები ვლებებზე გასცენ და საიჭარო აღონ. ერთად ერთი, რაც მოხატხენებელია არის საფულკრე, რომელიც მართალია კარვად არის და ყვინებული, რიგიან მეურნეობის წესზე. სხვაფრივ, სხვა სამეურნეო დარგებს, თითქმის არავითარი გაუმჯობესება არ აწყვიდა. 18 დეკემბერი ვენახი, ეს მთავარი და ძლიერი მარტივი საკურამოს მამულია, ფილოქსერისაგან განადგურებულია, ხეხილი და ვადამყოფებული და გავერანებული, ინვენტარი თითქმის აღარ არის.

ასეთ პირობებში ^{ძნელი იყო} მოიჭარადრეებს თავისი პირობები და ვადამყოფებანი საზოგადოების წინაშე ^{საკმაოდ} დასრულებიან. სამწუხაროდ ისიც უნდა ითქვას, რომ ზოგი მთავარი გაუმჯობესების შავიერ, უფრო აფუჭებულენ და ავერანებულენ მამულს. კეთილსინილისიერნი კი უსახსრობის გამო ვერას ზღვობდნენ და მამული იმით ხელშიც ფუჭდებოდა. საზოგადოება მდიდი, სააპეკუნო მამული /ილიას მუხლისა/ მიაშველა მამულს და მხოლოდ ამით მესძლო ბანკის ვალის სარგებულისა და სხვა ხარჯების გასფურება თორემ თვით მამული ისეთ ყოფაში ჩავარდა, რომ საზოგადოება იძულებული იქნებოდა იმისთვის სრულებით დაეწებებინა თავი.

უკანასკნელ წლებში მამულის ვითარება შემდეგია: 1912 წლიდან საზოგადოების მამული და სააპეკუნო იჭარით ჩაებარა ნავაშიშესა და მალაშვილს. პირობის ძალით მოიჭარადრენი ვადამყოფნი იყვნენ წ. ვ. გ. საზოგადოების სასარგებლოდ ეხალათ ყოველ წლიურად საიჭარო ორთავე მამულია - 2700 მანეთი; საკუთარი მამულია - 1300 მან., ხოლო სააპეკუნოსი - 1400 მანეთი.

1914 წ. I იანვარს მოიჭარადრეებზე ითვებოდა ძველი წლის ვალდებულები 2024 მ. 84 კაპ., გამგეობამ თანახმად მამულის გამგის ალ. ყიფიანის მოხსენებისა, შესაძლებლად სენო შელავათი მიეცა მოიჭარადრეთათვის და ძველი წლის ვალი შემოვირებიან 1000 მანეთით, ხოლო საიჭარო ფული კი 500 მანეთით. საიჭარო ვალის გასვლამდე. ასე რომ 1914 წლის I იანვრიდან 1917 წლის I იანვრამდე უნდა ეხალათ მოიჭარადრეებს წ. ვ. გ. საზოგადოების სასარგებლოდ საიჭარო 2200 მანეთი, ხოლო ძველის წლის და შენილი ვალიდან ვალაეხალათ 1024 მანეთი. 1915 წლ. I იანვრამდე მოიჭარადრეებს უნდა შემოეცანათ 2224 მან. და 84 კაპ. 1914 წლის განმარტობაში შემოიღანეს 1225 მანეთი, დარჩა ვალდებულები 1999 მან. და 84

ამ უფლიდან I 815 წელს განმავლობაში გადაიხადეს 25 მან. ამჟამად ითვ-
ლება მოიჭარადრეებზე ვალად I 474 მან და 24 კაპ.

შიროპის ძალით მოიჭარადრენი ვალდებულნი იყვნენ, გაეშენებიათ საზო-
გალდების სავუთარ მამულში საიჭარო ვალის განმავლობაში 9 ლესეცინა და მ
ყნილი ამერიკული ვაზი, წელიწადში თითო ლესეცინა. სამი ლესეცინა ხუნი-
ლის ბაღი; საჭიროების დროს შეაკეთონ ხოლმე სახლის, სახურავი, კელსები,
იასაკი, ფანჯრები, აუზი, წყალსადენი და სხვა. წყით სარგებლობა განისაზ
ღერება მხოლოდ მეურნეობისათვის საჭირო შემის, წვენელის, სარის გამოფა-
ნით.

წარსულ წელს საზოგადო კრებამ დაავალა გამგეობას სპეციალისტთა დახ-
მარებით გამოერკვია სავურაბოს მამულის მდგომარეობა და თავისი დასკვნა
მოეხსენებია საზოგადო კრებისათვის. გამგეობამ აღიწია სპირისაგან შემ
დგარი კომისია, რომელშიაც შედიან გამგეობის წევრნი გ. ლახხიშვილი და
გ. ცინცაძე, ზ. ყოფშიძე, სვ. ხუნდაძე, სვ. ვახვახიშვილი და დაავალა
მას მამულის დათვალიერება და მისი მდგომარეობის ყოველ მხრივ გამოერკ-
ვევა.

28 და 29 ივლისს ხსენებული კომისიის წევრებმა სვ. ხუნდაძემ, სვ.
ვახვახიშვილმა, გამგეობის წევრმა გ. ლახხიშვილმა, გ. ცინცაძემ, საზო-
გალდების საქმის მწარმოებელმა ვ. ბურჭანაძემ, სკოლების მეთვალყურე
მ. ბურჭულაძემ, წინამძღვარიანთ ვარის ყოფილმა მღვდელმა ჯალიაშვილმა
და ვლ. ცაგარელმა დაათვალიერეს ხსენებული მამული და ადგილობრივ გამო-
კვეთებს მისი მდგომარეობა.

გამოკვეთვამ შემდეგი აღმოაჩინა:

1. ერთს მოიჭარადრეთაგანს ვ. ნავაშიძეს თავი დაუენებია მამულისათ
ვის და სახელმწიფო სამსახურში გადასულა.
2. სამის წლის განმავლობაში მოიჭარადრეებს გაუშენებიათ მხოლოდ I
ღესეცინა ლამყნილი ამერიკული ვაზი; ვაზი ლამყნილია ერთმანეთზე მარ-
შინის დაშორებით, რიგ შუა ვაკეთებულია სარქოლე ამერიკული ვაზისა ~~სა-~~
~~განა~~, რომელშიაც მო^{თავს}ტებულია კასახყიდლად დამზადებული 50,000 ცა-
თ სანერგე ნაყენი ვაზი ადგილობრივი ჯიშისა; რქა წითელი და საფურავი.
3. ვენახებისთვის წელს არც გოგირდით და არც შაბიამინით ნაცრისა და
რაქის წინააღმდეგ არ უქეიშნიათ, რის გამო ვენახს საგრძნობელი ზიანი
იზყენებია.
4. ძველი ვენახი, რომელსაც კიდევ შეუძლიან მცირე შემოსავლის მოცე-
ვა, შეიძლება ითქვას თითქმის უყურადღებოდ არის დატოვებული.
5. სახლის და საზოგადოდ მამულის შენობათა შეკეთების საქმეს ნაკლე-
ყურადღება აქვთ მიჰყეული მოიჭარადრეთა მხრივ.
6. საფუფკრე სამაგიეროდ ვარგს შთაბეჭდილებას ახდენს. მოიჭარადრე-

ებს ჰყავთ ამჟამად 100 ძირი სვა, რომელსაც შეუძლია სამწვალო რიცხვიო
წელიწადში არა ნაკლებ 600 მანეთის მიცემისა.

პირობის შეუსრულებლობას მოიჯარადრე აწერს იმ ვარკმოვას, რომ მა-
მულს შემოსავალი ძალიან მცირე აქვს. შემოსავალმა თვალსაჩინოდ და სავა-
რჭნობლად იკლო ფლოქსერისაგან ვენახების განადგურების შემდეგ.

მოიჯარადრემ განაცხადა შემდეგი: I. იგი იკისრებს პირობაში აღნიშ-
ნულ ყველა შემტევიან სისრულეში მრყვანას ე. ი. 5/ ვააშენებს ყოველ წე-
ლიწადას თბობ დესტეინა დამყნილ ამერიკულ ვაშს, 6/ ვააშენებს სამ ტყე-
ფინა ბერილის მალს, 7/ ვააშენებს სვას და საიჯარო ვადის ვასვლიანს
ჩააბარებს საზოგადოებას საკუთრებოდ 141 ძირ სვას, 8/ საპიროების დრო
შეავეთებს ხოლმე სახლს, ეზოში არსებულ ყველა შენობებს, წყალსადენს,
აუზს და სხვას, თუ წ. ე. გ. საზოგადოების განგეობა შეემცირებს მას სა-
იჯარო ვადასახალს ^{წინააღმდეგ} თანსი მანეთით, ე. ი. ნახევალ 2200 მანეთისა ვადასა-
ღუვინებს 1915 წლის 1 იანვრიდან 1200 მანეთს და მველი წლის დაწრენოდ
საიჯარო ვადასახალიდან, რაც შეადგენს ამჟამად 1474 მან. 84 კაპ. მიუ-
ჭრის 1000 მანეთს.

კომისიამ ერთხელ აღიარა, რომ აღუვანდელს პირობებში მანულს მართა-
ლია არა შეუძლიან პირნათლად შეასრულენონ ვალდებულებანი საიჯარო ხელ
შეკრულებისა მოიჯარადრეს, რომელსაც საკუთარი თანხა არა აქვს და ხან-
გრძლივი ვადათის შემდეგ მივიღა შემდეგ დასკვნამდე:

I. ვანისაზღვროს საიჯარო ვადასახალი 1500 მანეთით წელიწადში, იმ
პირობით, რამე მოიჯარადრე მამულისა ვალდებული იყოს ვააკეთოს ყოველ წე-
ერთი დესტეინა დამყნილი ამერიკული ვაში /შენიშვნა: კომისიის წევრი
გ. მცინცაძე იმ აზრისაა, რომ მოქონოვს ვარდა 1500 მანეთისა საიჯარო
500 მან. პედ/

II. პირობა შეეკრას 7 წლის ვალით. პირველ 4 წლის განმავლობაში საი-
ჯარო ვადასახალის რაოდენობა იქნეს 1500 მანეთი, ხოლო 4 წლის შემდეგ
2000 მანეთი.

III. ეთხოვოს საამურნეო საზოგადოებას იკისროს მამულის მეთვალყურეობა

4. ეთხოვოს გამგეობას მოახსენოს საზოგადო კრებას კომისიის აზრი:
აღბრას დაუამტკიცებლობა თბილის. გუბერნიის თავად-აზნაურობის წინააღმდეგ მის-
ცეს საზოგადოებას სესხად საჭირო თანხა მამულის ვასაშენებლად.

5. აღინიშნოს პირობაში, რომ მოიჯარადრე ვალდებულია ვააშენოს ნა-
სესხები ფულით მალე, თენახში და საზოგადოდ მიიღოს თავზე შრომა, რომელ-
კილდოდ მიეცემა განსაზღვრული ფული.

VI. შემოაღნიშნული განსაკუთრებული კომისიის მოხსენება განიხილა მიშ-
დინარე წლის 21 ივლისს გამგეობის მხრივ კრებაში და დაადგინა:

1. აღებულ იქმნას იჯარით სააპკუენო მამული ვიღვ ხუთის წლის ვალით

2. ეთხოვოს საადგილ-მამულო ბანკს ხესნის ვალის გაგრძელება.

3. ეთხოვოს ქართულ სამეურნეო საზოგადოების გამგეობას შეადგინოს დაწერილებითი ვეგმა და ხარჯთ-აღრიცხვა საგურამოს მამულის მოვლა-პატრონოებისა და გაუმჯობესების შესახებ.

4. მოიჯარაღრემ ი. ლ. მაღალაშვილმა 1915 წლის განმავლობაში უნდა შემოიღწანოს საიჯარო ვალსახადი 1500 მანეთი, ხოლო მასზე ღარჩენილი - 1474 მანეთიდან ევაფიოს 1000 მანეთი, დანარჩენი 474 მან. უნდა გადაიხადოს ამ წლის განმავლობაში. ეს შეღავათი მიეცეს მაღალაშვილს იმ შემთხვევაში, უკეთუ იგი პირობებისამებრ წელსავე ერთს ღესეფინა ვენახს გააშენებს.

გამგეობის დადგენილებისა და თხოვნის თანახმად ქართულ სასოფლო სამეურნეო საზოგადოების გამგეობამ იკისრა საგურამოს მამულის შესწავლა და დაწერილებითი სამეურნეო ვეგმის შემუშავება. ამისათვის მან აირჩია აგრონომებისაგან შემდგარი კომისია, რომელშიაც შევიდნენ: ბ. ბ. ყაზახაშვილი, ვ. რუხილაძე და შ. მელია. ამთავან შემუშავებული და სასოფლო სამეურნეო საზოგადოებისაგან დაშვებული სამეურნეო ვეგმა ეხლა ხელთა ვეფქვს. ~~და ამასთანავე წარმოვიდგინეთ. | ხარჯთაღრიცხვა, ეს ვეგმა გამგეობაში ვერაზ ვეგან მიქრო და ამიტომ ვერ მოახერხა მათი შესრულება ვერცა და ამა თვით ვაქუნდა და ვენაგებს მოეცა. საჭირო მიჯვარება მოკახსენით მხოლოდ შექვევით |~~ ქართულ სასოფლო სამეურნეო საზოგადოების გამგეობის ვეგმა ორ გზას ვვირვენებს ილიასეული მამულის შენარჩუნებისა და რამდენადმე შემოსავლიან მამულად გადაქცევისათვის.

პირველი - თვით ჩვენმა საზოგადოებამ გაუწიოს პატრონობა დაქირავებულ პირთა საშუალებით. ამ შემთხვევაში უნდა დავემყოფოდეთ მხოლოდ იმით, რომ ოთხის წლის შემდეგ მამულის შემოსავალი დაჭარავს გასავალს და გაუმღებება ბანკის ვალს; შეიძლება ვიღვ რამდენისამე წლის შემდეგ დაახლოვებით ვიღვ ოთხის წლის შემდეგ სულ მცირე შემოსავალიც იქნეს. ამ ვეგმის განსახორციელებლად სამეურნეო საზოგადოების მოხსენება საჭიროდ სთვლის ყოველ წლიურს ხარჯს 8000 მანეთს. ასე რომ სამი წლის განმავლობაში, იმდრომდე, სანამ მამული თვითონ დაჭურავდეს ხარჯს, საზოგადოებამ უნდა გასწიოს 24 ათასი მანეთზე მეტი ხარჯი, შემოსავალი ვი სულ ექნება ამ დროს განმავლობაში 6410 მან.; ე. ი. ჩვენი ღეფიციდი იქნება 18 ათას მანეთამდე. მეორე გზა, რომელსაც ვვირვენებს სასოფლო სამეურნეო საზოგადოების ვეგმა, არის მამულის იჯარით ვაცემა სავაზოდ გრძელის ვალით /არა ნავლებ 12 წლისა/

ამ შემთხვევაშიაც საზოგადოებამ თვითონ უნდა დახარჯოს 8 ათასი მან-

ნეთი მამულის დასამზადებლად მოიჭარადრეთა ექსპლოატაციისათვის /ჰლან-
დაყი, 10 ლესტინა ვენახი, 1600 ირმის ამოთხრა ხეხილისათვის და სხვა/
მოიჭარადრევი სამის წლის განმავლობაში არატერს იხლიან; მეოთხე წელი
ჩაღს ვალიხლიან 1600 მანეთს, მეხუთეს და მეექვსეს - 2000 მანეთს.

როგორც ირკვევა ორივე გზა ჩვენი საზოგადოებისაგან მოითხოვს მსხვე-
რძლს; ვიღუვ და ვიღუვ უნდა დავხარჯოთ მამულზე ფული, ვიკისროთ ვალი
და თან სრული რჩენა მიინც არ გვექნება, რომ ოღესმე ვალუბსაც ვავის-
ტუმრებთ და დანახარჯსაც ავინაზღაურებთ. დღეისთვის ამ მამულს აწევს -
- 28,500 მანეთი ვალი; თუ ქართველ სასოფლო სამეურნეო საზოგადოების ა
გამგეობის გეგმის ასრულება დავაშირეთ, მაშინ ჩვენს ვალს ვიღუვ უნდა
მივეუმატოთ 20 ათასზე მეტი და უკეთეს შემთხვევაში უნდა ვეყოღეთ, რომ
9 - 12 წლის შემდეგ იქნება გვექნეს სამას თუმანამდე შემოსავალი. ვამ-
ბობთ "უკეთეს შემთხვევაში", რადგან უფრო მოსალოდნელია, რომ ჩვენი სა
ზოგადოება ვერ შეიქმნება ვარგ ჰადრონად, სოფლის მამულის ვარგ მომვ-
ლელ-მესაკუთრედ. იგი იძულებული იქნება ისევ ძველი გზით იაროს, - ამ-
ლიოს მამული საექსპლოატაციოდ მცირე მოიჭარადრეთ, რომედნიც ვერა თუ
ვერ შესძლებენ მამულის გაუმჯობესებას, სულ უარეს და უარეს მდგომარეო
ბაში ჩააყენებენ მას. წ. ვ. გ. საზოგადოების გამგეობა იმ თავითვე იმ
ღანრისა იყო, რომ მას არ შეუძლიან უჰადრონოს სოფლის მამულს, რომ უმ-
ჯობესია საგურამოს მამული ვაიციღოს, მაგრამ საზოგადოება ამის წინააღ
მდეგი იყო უფრო მორალურ მოსაზრებათა შიხედვით; ილიან სახელის პადვი-
საცემლად არ გვინდოდა მისი მამულის მოშორება. სამწუხაროდ, ზანგრძლი-
ვი უნაყოფო ცდა გვეუზნება, რომ მამულს ვერ მოუვლით და ილიას სახელის
პადვიცაცემლად მას ვერ გამოვიყენებთ ამა თუ იმ კულტურულ მიზნისათვის.
ამიღომ გამგეობა უტიქრობს, უმჯობესი იქნება მამული ვაიციღოს, თუ, რა
საკვირველია, იმ ფასში ვავყიდით, რომ ვალიც ვავისტუმროთ და თანხაც
დაგვრჩეს. მაშინ იმ თანხით შეგვიძლია ფფილისის ილიასეული სახლი მიინც
გადავაკეთოთ და იმის სახელით მის სახლში რაიმე კულტურული საქმე მოვაწ
ყოთ. სხვა გზას გამგეობა ვერ ხედავს და ისევ მოემართავეთ **შუამდგომლობით**
- პრინციპიალურად ნება დართოთ გამგეობას იზრუნოს საგურამოს მამულის
გაყიდვისათვის.

71.
ქერა-კითხვის საზოგადოების ქვერთა საზოგადო ქლიურ ვრებას

განყოფილებათა ინსტრუქციის მე-4 მუხლის შეცვლის შესახებ

გამგეობის მ ო ხ ს ე ნ ე ბ ა .

საქ 54

განყოფილებათა ინსტრუქციის მეოთხე მუხლის თანახმად საზოგადოების ფილიალ განყოფილებანი ვალდებული არიან ქლიური შემოსავლიდან გამოჰყონ 20% და შემოიფანონ ქ. ვ. გ. საზოგადოების კასაში. 20% გამოყოფა საერთო შემოსავლიდან ისეთი სამძიმო და ღილი შეიქნას, რომ საზოგადოების არც ერთს განყოფილებას არ მოუყვანია სისრულეში ინსტრუქციის ხსენებული მუხლის მოთხოვნილება. ამას ამგვიცებს ქვემოლ მოყვანილი უფყური ცნობები. განყოფილებათა დაარსების ღლიდან ყველა განყოფილებებს, რომელთა რიცხვი ამყამად ში უღრის, მთელი შემოსავალი ჰქონდათ 188, 189 მ. 17 კაპ.

საზოგადოების კასაში ამ ჰამის მიხედვით უნდა შემოსულიყო 37,637 მანეთი; ნამღვილად ვი შემოვილა 6,394 მ. 83 კ. აქედან 1910 წლის შემოსავალი იყო 721 მ. 78 კ.; 1911 წლ. - 363 - 23 კ.; 1912 წლ. - 1806 მ. 90 კ.; 1913 წ. - 1123 - 20 კ.; 1914 წ. - 372 - 39 კ.; 1915 წ. - 2007 მანეთი, ასე რომ ნამღვილად შემოსული ფულის რაოდენობა ექვსჯერ ნაკლებია /მოსალოდნელი/ შემოსავლის ჰამზე. ზოგიერთ განყოფილებას ღლიდან დაარსებისა არც ერთი კაპიცი არ შემოუფანია კასაში. დაარსების ღლიდანვე სხვა და სხვა განყოფილებანი ხშირად მომარ თავდენენ ხოლმე მთავარ გამგეობას თხოვნით ვაენთავისუფლებინათ ისინი 20% ვადასახადისავან; ზოგიერთ მათვანს საბუთად მოჰყავდა ის ვარემოება, რომ ისინი ინახავენ სკოლას, რასავ ღილი ხარჰები სჰირდება, ზოგი მიუთითებდა შემოსავლის მცირე რაოდენობაზე, ზოგი განყოფილება ვი უფრო სამართლიანად სთვლიდა და სთვლის 20% გამოყოფას მხოლოდ საჩქერო ვადასახადით შემოსული ფულიდან, ზოგი განყოფილება, მაგ. ვორისა, 20% გამოყოფას ძლიერ სამძიმოდ აღიარებს და თხოულობს ნაცვლად 20% დაჩქესდეს 5%. გამგეობამ მიიღო რა მხედველობაში I, რომ 20% გამოყოფა განყოფილებათა შემოსავლიდან მართლა ძლიერ სამძიმოა საზოგადოდ ყველა განყოფილებათავის და ნამეფან იმათთვის, რომელთა შემოსავალი არ აღემატება 500 მანეთს. 2. ის ვარემოება, რომ განყოფილების დაარსების ღლიდან ოღნავათავ არ ვამართლებულა ინსტრუქციის მეოთხე მუხლი, რასავ ამგვიცებს ზემოდ მოყვანილი მოკლე სტატისტიკა, დაადგინა:

20% ნაცვლად დაჩქესდეს 10% - და ამნაირად განყოფილებათა ინსტრუქციის სე- 4 მუხლი შეიცვალოს შემდეგის რედაქციით: საზოგადოების ადგი

ლობრივი განყოფილებას ჰკრეფს და ხარჯავს, როგორც საჩევრო ფულს, ისე სხვაგვარს შემოსავალს საზოგადო წესით, ხოლო გამოჰყიდეს თავის წლიური შემოსავლიდან 10%, რომელსაც გაუგზავნის საზოგადოების გამგეობის კასას ყველა განყოფილების საერთო ხარჯების დასაფარავად."

1914 წლის განყოფილებათა შემოსავალი, რაც უდრის 51,000 მანეთს რომ მივიღოთ მხედველობაში 10%-ის ვარაუდით საზოგადოების კასაში შემოვა განყოფილებათაგან საპროცენტო გადასახადი 5000 მანეთამდე.

ამასთან უნდა დაევალოს განყოფილებებს ძველი წლების ღარიანი გადასახადი 10% ვარაუდით წარმოადგინონ მ წლის განმავლობაში ნაწილ-ნაწილად.

რადგან ამ წყაროს საშუალებით შემოსული ფული ხმარდება საზოგადო დანიშნულებას, უნდა დაევალოს ყველა განყოფილებებს თავ თავის ღრობე შემოიღანონ ხოლმე საპროცენტო გადასახადი, რათა ამით საზოგადოების მთავარ გამგეობას საშუალება მიეცეს დაჭარბოს აუცილებელი ხარჯები სკოლებისა და ბიბლიოთეკების შესანახად, წიგნების გამოცემისა და სხვა.

J. J. S. g. l. o. l. - l. u. l.

12-58h

1916 l. a. m. l.

Zydzysyn - zydzynat l. o. z. h. o. z. e. v. o. z. h. o. z. n.

72.

nr. nr. kolumny	Zydzysyn.	z s.
1.	l. o. z. h. o. z. e. v. o. z. h. o. z. n.	500 "
2.	z. y. d. z. y. s. y. n.	150.
3.	l. o. z. h. o. z. e. v. o. z. h. o. z. n.	2000
4.	z. y. d. z. y. s. y. n. 10%	2500
5.	l. o. z. h. o. z. e. v. o. z. h. o. z. n.	5000
6.	l. o. z. h. o. z. e. v. o. z. h. o. z. n.	500
7.	l. o. z. h. o. z. e. v. o. z. h. o. z. n.	80.
8.	l. o. z. h. o. z. e. v. o. z. h. o. z. n.	60.
9.	l. o. z. h. o. z. e. v. o. z. h. o. z. n.	1500
10.	l. o. z. h. o. z. e. v. o. z. h. o. z. n.	17,100
11.	l. o. z. h. o. z. e. v. o. z. h. o. z. n.	5100
12.	l. o. z. h. o. z. e. v. o. z. h. o. z. n.	12223-53
13.	l. o. z. h. o. z. e. v. o. z. h. o. z. n.	2000
14.	l. o. z. h. o. z. e. v. o. z. h. o. z. n.	1500
15.	l. o. z. h. o. z. e. v. o. z. h. o. z. n.	947
16.	l. o. z. h. o. z. e. v. o. z. h. o. z. n.	3000
		54,780-53

25.11
1898

główny

z. s.

I. Spis treści

1.	rozprawy o...	600	"
2.	rozprawy o...	500	"
3.	rozprawy o...	500	"
4.	rozprawy o...	100	"
5.	rozprawy o...	350	"
6.	rozprawy o...	200	-
7.	rozprawy o...	1680	-
8.	rozprawy o...	1078	-
9.	rozprawy o...	360	-
10.	rozprawy o...	924	-
11.	rozprawy o...	560	-
12.	rozprawy o...	350	-
13.	rozprawy o...	350	-
14.	rozprawy o...	960	-
15.	rozprawy o...	205	-
16.	rozprawy o...	170	-
17.	rozprawy o...	300	-
18.	rozprawy o...	120	-
	rozprawy o...	120	-
	rozprawy o...	120	-
	rozprawy o...	300	-
	rozprawy o...	120	-
	rozprawy o...	480	-
	rozprawy o...	880	-
19.	rozprawy o...	77	76
20.	rozprawy o...	1365	"

21.	- 277, 1/2 lb. Sugar	600	-
22.	26 1/2 lb. Sugar	300	-
23.	25 lb. Sugar	240	-
24.	24 lb. Sugar	24	-
25.	23 lb. Sugar	223	75
26.	22 lb. Sugar	76	95
27.	21 lb. Sugar	400	-
28.	20 lb. Sugar	10,311	75
29.	19 lb. Sugar	117	29
30.	18 lb. Sugar	300	-
31.	17 lb. Sugar	300	-
32.	16 lb. Sugar	1240	-
33.	15 lb. Sugar	1500	-
34.	14 lb. Sugar	1500	-
35.	13 lb. Sugar	1300	-
36.	12 lb. Sugar	900	32113-52
		32,103	53

II Sugar - 1/2 lb.

20 lb. Sugar

37.	19 lb. Sugar	514	"
38.	18 lb. Sugar	480	"
39.	17 lb. Sugar	480	"
40.	16 lb. Sugar	512	"
41.	15 lb. Sugar	480	"
42.	14 lb. Sugar	480	"
43.	13 lb. Sugar	512	"
44.	12 lb. Sugar	514	"
	11 lb. Sugar	280	"
45.	10 lb. Sugar	480	"

46.	Therml	"	"	504	"	
	"	zichy	zhangyht	480	"	
	"	hahstent	zhangyht	120	"	
47.	fastyht	"	zhangyht	568	"	
48	zhangyht	"	"	480	"	
49	zhangyht	"	"	480	"	
50.	zhangyht	zhangyht	zhangyht	600	"	
	"	"	zhangyht	210	"	
51.	Down ent	zhangyht	zhangyht	480	"	
52	zhangyht	zhangyht	zhangyht	280	"	
53.	zhangyht	"	"	315	"	
54.	zhangyht	"	"	210.	"	9439-
55.	Muzhangyht	zhangyht	zhangyht	770.		770.0
56.	zhangyht	zhangyht	zhangyht	250.	"	
	"	"	zhangyht	60.	"	
	"	"	zhangyht	80	"	
57.	zhangyht	zhangyht	zhangyht	214	-	
	"	"	zhangyht	72	-	
58.	zhangyht	zhangyht	zhangyht	240	-	
	"	"	zhangyht	48	-	
	"	"	zhangyht	50	-	
59.	Down ent	zhangyht	zhangyht	467	-	
60.	zhangyht	zhangyht	zhangyht	400	-	
61.	zhangyht	zhangyht	zhangyht	270	-	
62	zhangyht	zhangyht	zhangyht	1000	-	
63.	zhangyht	zhangyht	zhangyht	424	-	
64.						3568-0
				13,767	01.	

III. Aufwandszettel zu 244 bis 414

44	Wäsche zu 244 bis 414		
64	— Zettel	200	—
65	— " 1/2 Schale	200	—
66	— " 1/2 Schale	200	—
67	— " 1/2 Schale	200	—
68	— " für einen Zettel	200	—
69	— " 1/2 Schale	200	—
70	— " Zettel	200	—
71	— " 1/2 Schale	— 80	—
72	— " 1/2 Schale	— 80	—
73	— " 1/2 Schale	— 80	—
74	— " Zettel	— 50	—
75	Wäsche zu 244 bis 414	400	—
76	Zettel & 1/2 Schale zu 244 bis 414	400	—
77	Zettel & 1/2 Schale zu 244 bis 414	100	—
78	Zettel & 1/2 Schale zu 244 bis 414	800	—
			3390 — 00

IV. Aufwandszettel zu 244 bis 414

79	Wäsche zu 244 bis 414	3000	3000 —
----	-----------------------	------	--------

V. Aufwandszettel zu 244 bis 414

80	Zettel, 1/2 Schale & 1/2 Schale	250	—
81	Zettel	100	—
82	Zettel	300	—
83	Zettel & 1/2 Schale	250	—
84	Zettel & 1/2 Schale	100	—
85	Zettel & 1/2 Schale	600	—
86	Zettel	350	—
87			

87. Pengeluaran, pembelian, 1894/95 dan 1895/96
 pengeluaran yang dibayar dan dibayar
 pengeluaran

400 —

88. Pengeluaran per pembelian tahun 1895/96
 pembelian 1895/96

150

2500 —

—

54,760 53.

საქ. სახ.

ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელის
საზოგადოების 1916 წლის

75

შემოსავალ-გასავლის საგარეულო ანგარიში.

შ ე მ ო ს ა ვ ა ლ ი		ნაფარულდგია	
		მან.	კაბ.
			წმტ
1	საწევრო გადასახალი	500	500
2	ყულაბებით შერგოვილი	150	"
3	სეირნობის და კონცერტის გამართვით	2000	"
4	განყოფილებათა შემოსავლის 10%	2500	"
5	ტფილისის გუბ. თავად აზნაურობისაგან	5000	"
6	ტფილის. ქალაქის თვითმართვ. ნავთლულის სკოლის შესანახად	500	"
7	ს. წინარების საზოგადოებისაგან ადგილობ. სკოლის შესანახად	80	"
8	სწავლის ფული ნავთლულის სკოლის მოწაფეთაგან	60	"
	სხვა და სხვა შემოწირულება	1500	"
	თავნი ფულის სარგებელი და სასტიბენდია ძმ. ზუ- ბალაშვილებისაგან	17,100	"
	წიგნის მალაზიის შემოსავალი	5,100	"
	წიგნების გამომცემლობიდან	12,823	53
	წარსული წლის შემოსავლის ნაშთი	2000	"
	საგურამოს მამულის შემოსავალი	1500	"
	სათადარიგო თანხიდან ბათუმის სკოლის შესანახად	947	"
	ხახანაშვილის თანხიდან ქველის ასაგებად და პანთონის ადგილისათვის	3000	"

ს უ ლ . 54,760 53
 + 500
 55,260 53

№ №
რიკა

გ ა ს ს ვ ა ლ ი

ნავიარაუდევა
მანეთი. კაბ. რიგ №

I. აღმინისტრაციული ხეცია

1	კანცელარიის ბინის ქირა	600	"	26
2	საკანცელარიო, საფოსტო, განათება, გათბობა და წვრილმან ხარჯებისათვის	500	"	27
3	წლიური ანგარიშის დასაბუქდათ და საზოგ. კრების მოსამზ. საქ. ხარჯები.	500	"	28
4	ინვენტარის შესაძენად	100	"	29
5	სარგებ. ქალაქ. და მომგებიანი ბილეთების დაზღვევა და შენახვა	350	"	30
6	თურნალ "განათლებას" დამატებისათვის	200	"	31
7	ჯამაგირი საქმეთა მწარმოებელს (მდივანს)	1680	"	32
8	" ბუხვალტერს	1078	"	33
9	" გადამწერს	360	"	34
10	" მალაზიის გამგეს.	924	"	35
11	" თანაშემწეს	560	"	36
12	კანცელარიის მსახურს	350	"	"
13	მალაზიის მსახურს	350	"	7
14	მალაზიის და საწყობების ბინის ქირა	960	"	8
15	" დაზღვევა	205	"	9
16	" პატენტის და სამრეწველო ბაჟი	170	"	0
17	" გათბობა, განათება და სხვა წვრილმანი ხარჯი.	300	"	1
18	ა. გოგებაშვილის ანდერძის დაევალებით :		"	2
	ა) ქართულ საბავშო ბაღს	120	"	3
	ბ) განათლების საზოგად. სკოლას.	120	"	4
	გ) ქრა კერვის სკოლას	120	"	"
	დ) თურნალ "განათლებას"	300	"	5
	ე) ეფემია ინაურს	120	"	6
	ვ) სტულ. კონსტანტინე გ. კასრადეს	480	"	"
	ზ) ი. გოგებაშვილის თანხის გასაძლიერებლად	880	"	"
19	სენაკის სკოლას გრ. დადიანის ნაანდერძევი თანხის სარგებელი	77	"	76
20	სკოლების და ბიბლიოთეკების მეთვალყურეს ჯამაგირი	1365	"	8
21	მასვე საგზაო ხარჯათ	600	"	"
22	კნ. ოლღა ქუეყავაძის ბინის ქირა	300	"	"
23	დახმარება მწერლებს	240	"	"
24	ილიას ძეგლის მოშვლელს	24	"	"
25	გრიგ. დადიანის სპარკეზო	223	"	75

გ ა ს ა მ ა ლ ი

ნავარაუდევია

76

მანეთი კაპ.

16	თელავის განაოფილებას კუპონების ღირებულება.	76	95	
17	ლოლობერიძის საბრემო	400	"	
18	სასტიბენდო ხარჯები (ზუბალი, სარაჯიშ. და ლოდ.)	10,311	78	
19	გურიანთის სკოლას დ. ნაკაშიძის ნაანდერძევი ფულის სარგებელი	117	29	
20	ილიას აღსრულების ადგილზე გვარის დასადგმელად	300	"	
21	ფეროსინე აღლაძეს დახმარება	300	"	
22	ადმინისტრაციული სექციის განკარგულებაში მოულოდნ. ხარჯებისათვის	1240	"	
23	ხახანაშვილის საფლავზე ძეგლის დასადგმელად	1500	"	
24	ქართველ მოღვაწეთა პანთეონისათვის შეძენილ სასაფლ. ადგ. ფასში	1500	"	
25	საგურამოს მამულის ხარჯები	1300	"	
26	კორექტორ-მეთვალყურეს	900	"	
II. სასკოლო ხეცია		32,103	53	32,103 53

მასწავლებელთა ჯამაგირები:

	აკაურთის სკოლის მასწავლებელს	504	"	
1	ატენის " "	480	"	
2	ბორბალოს " "	480	"	
3	გერგეთის " "	512	"	
4	გომარეთის " "	480	"	
5	ვარიანის " "	480	"	
6	საგურამოს " "	512	"	
7	ნავთლუღის " "	504	"	
8	" ხელსაქმის მასწავლებელს	280	"	
9	ყალამშის " "	480	"	
10	შრომის " "	504	"	
11	" მეორე მასწავლებელს	480	"	
12	" ხელსაქმის მასწავლ.	120	"	
13	წინარების " "	568	"	
14	ნაღრიკის " "	480	"	
15	ზუგდიდის " "	480	"	
16	გალის სკოლის ქართ. ენის მასწავლებელს.	609	"	
17	" " ვალოზის მასწავლებელს.	200	"	
18	ბათუმის სკოლის მასწავლ.—ს	480	"	
19	ვერის საქველმოკმ სკოლის მასწავლ.—ს	280	"	

№ №
რიგზე

გ ა ს ა ვ ა ლ ი

ნაწარადღევი

მანეთი. კაპ.

53	სოფის და კუკიის	315	"	
54	ავლაბრის	210	"	9429-00
55	11 სკოლისთვის სახელმძღვანელოების შესაძენად და წვრილმანი ხარჯებისათვის.	770	"	770-00
56	ვარიანის სკოლის ბინის ქირა	250	"	
	" მსახურს	60	"	
	" გათბობის	80	"	
57	საგურამოს სკოლის ბინის ქირა	204	"	
	მსახურს	72	"	
58	ნავთლულის სკოლის ბინის ქირა	240	"	
	" მსახურს	48	"	
	" გათბობის	50	"	
59	ბათუმის სკოლის შესანახად: მსახურს შემისა და წვრილმანი ხარჯებ—ს.	467	"	
60	ხელსაწყო ნივთების შესაძენად და სკოლების მოსაწყობად	400	"	
61	მოულოდნელი და საგზაო ხარჯად მასწავლებლებს	270	"	
62	ახალი სკოლების გასახსნელად (ჯავახეთში, სინგილოში და აქარაში)	1000	"	
63	განათლების გასაერთოებლად გოჩა-ჯიხიში და რვანში	427	"	3568-00
	ს უ ლ	13767-00		

III ბიბლიოთეკების მომწყობი ხეცია. დახმარება ბიბლიოთეკებს:

64	ვერისას	200	"	
65	ავლაბრისას	200	"	
66	დიღობისას	200	"	
67	ნაძალადევისას	200	"	
68	წმინდა ნინოს უბნისას	200	"	
69	ნავთლულისას	200	"	
70	ატენისას	200	"	
71	წინარებისას	80	"	
72	შრომისას	80	"	
73	ახალციხისას	80	"	
74	უღისას	50	"	
75	დახმარება სოფლის ბიბლიოთეკებს	400	"	
76	ლექციების და სახალხო კითხვების გასაშრომად	400	"	
77	მოულოდნელი ხარჯები ქალაქის ბიბლიოთეკების შესანახად	100	"	
78	ახალი ბიბლიოთეკების გასახსნელად (გერგეთში აკაურთაში, გომარეთში და ყალაშაში)	800	"	3390-00

IV წიგნების გამომცემელი ხეცია

79	სახალხო წიგნების გამოსაცემად	3900-00	"	3000
----	------------------------------	---------	---	------

V სამუზეუმი ხეცია

80	წიგნების ხელთ-ნაწერების და სურათების შესაძენად	250	"	
81	კარადების შესაძენად	100	"	
82	ყდები	300	"	
83	ბინის გათბობის და წყლის	250	"	
84	საკანცელარიაო და წვრილმანი ხარჯები	100	"	
85	ჯამაგირი ბიბლიოთეკარს	600	"	
86	" მსახურს	350	"	
87	წიგნების, ხელთნაწერების სამუზეუმი და სხვა ნივთების მეცნიერულად აღნუსხვისათვის და ხელთ-ნაწერების პაგინაციისათვის.	400	"	
88	მოულოდნელი და ფიქრის გორის მოსავლელად საჭირო ხარჯები	150	"	2500

სულ გასავალი

2500
54760
500

53

ანაბეს ვინაიტი

55260-53

Суд 54

Какое хозяйство должно быть организовано Обществом Распространения Грамотности среди грузинского населения в имении Сагурамо.

Докладъ Членовъ Комиссии С. Н. Казахова
В. Ил. Рцхиладзе и П. Гр. Мелия.

77.

1915 года Сентября "14" дня мы, нижеподписавшиеся С. Н. КАЗАХОВЕ, В. Ил. РЦХИЛАДЗЕ и П. Гр. МЕЛИЯ согласно постановленію Совета Грузинскаго Сельскохозяйственнаго Общества отъ 3-го Сентября 1915 г. и во исполненіе порученія Общества Распространенія Грамотности среди грузинъ, выраженнаго въ отношеніи его на имя Грузинскаго Сельскохозяйственнаго Общества отъ 25-го Іюля сего 1915 г., посѣтили сельское имѣніе названнаго Общества въ сел. Сагурамо и по детальному осмотру его выработали, приводимый ниже, планъ эксплуатаціи его непосредственно самимъ Обществомъ. Но комиссия, прежде чѣмъ поставить себѣ на разрѣшеніе вопросъ о типѣ возможнаго здѣсь для Общества хозяйства и о размѣрѣ этого послѣдняго, нашла нужнымъ вырѣшить одинъ, по ея мнѣнію коренной, вопросъ какъ быть Обществу съ той излишней площадью, будетъ ли то лѣсное, пахатное, либо какое другое угодіе, которая можетъ очутиться внѣ района, подлежащаго къ осуществленію въ конечномъ планѣ хозяйства, при чемъ единогласно было принято-рекомендовать Обществу Грамотности, за исключеніемъ участка подъ № 17, рѣчь о которомъ будетъ особо, не отчуждать изъ этого имѣнія ни одной пяди земли и изъ уваженія къ памяти незабвеннаго Ильи Григорьевича, сохранить здѣсь во всемъ прежнемъ объемѣ. Въ особенности это должно быть принято по отношенію лѣснаго угодія даннаго имѣнія, которое нужно охранять не только въ память поэта, но и какъ необходимую защиту отъ возможныхъ на культурныя площади селевыхъ виносовъ. Но объ этомъ вопросѣ также подробно будетъ ниже.

Имѣніе Общества Распространенія грамотности среди грузинъ въ дачѣ сел. Сагурамо состоитъ изъ двухъ, черезполосно расположенныхъ, участковъ земли, обозначенныхъ на планѣ названнаго дачи, подъ № № 17 и 18 и мѣрой площади въ общей сложности въ 286 дес. 690½ кв. саж., изъ коихъ по эксплуатаціи плана въ участкѣ подъ № 17-мъ отстоящемъ отъ другаго участка на разстояніи 140 пог. саж. и рас-

положенныхъ среди садовъ другихъ лицъ, всей земли 4 дес. 690½ кв. с. занятыхъ подъ винограднымъ садомъ, а въ участкѣ за № 18-мъ всей земли 282 десятины изъ коихъ:

1/	подъ лѣсомъ	118 дес.	140 кв. с.
2/	" пашнями	62 "	2220 кв. с.
3/	" выгономъ съ кустарникомъ	99 "	1690 кв. с.
и 4/	" дорогами	6 "	750 кв. с.

а всего 282 дес.

Таковъ былъ составъ имѣнія по угодіямъ ко времени межеванія. Но вполнѣдствіи, трудами незабвеннаго поэта, за длинный періодъ времени, былъ въ существенныхъ чертахъ измѣнена физіономія имѣнія и къ мученическому концу его жизни, кромѣ существующаго ранѣе въ участкѣ за № 17 виноградника, можно было видѣть до 20-ти десятинъ оборудованной, въ участкѣ № 18., усадьбы, снабженной собственнымъ водопроводомъ изъ мощнаго, съ прекрасной питьевой водою, родника, выбивающагося въ саженяхъ 300 - 400 выше въ имѣніи Екат. Ста росельской.

Сама усадба состояла: 1/ изъ крытаго желѣзной крышей, каменнаго, двухэтажнаго съ мезониномъ, барскаго дома о 9-ти жилыхъ комнатахъ, съ 5-ю вспомогательными помѣщеніями, при нихъ 3 жилыхъ комнаты съ корридормъ въ мезонинѣ, 4 комнаты и 1 передняя въ среднемъ этажѣ;

2/ изъ двухъ деревянныхъ, крытыхъ черепичной крышей, амбаровъ;

3/ изъ одной каменной подъ черепичной крышей пекарни;

4/ и одного большого и двухъ малыхъ кукурузохранилищъ;

5/ изъ одной каменной кладовой съ деревянной, объ одну комнату, постройкой;

6/ каменной, крытой черепичной крышей, конюшни на 4-ре лошади.

7/ изъ турлучнаго сарая для склада оружія и машинъ

и 8/ изъ каменнаго, крытаго черепичной крышей скотника и др.

Изъ культурныхъ насажденій при усадьбѣ имѣлись: небольшой декоративный садъ и фруктово-виноградное насажденіе, мѣрой площади до 18 десятинъ.

Изъ числа сооружений при усадьбѣ надлежитъ отмѣтить еще: 1/ Цементобетонный бассейнъ съ фонтаномъ, 2/ оборудованный изъ такого же матеріала при домѣ родникъ и 3/ цементобетонный бассейнъ-водохранилище емкостью до 12,000 ведеръ для образованія запаса воды

781
въ цѣляхъ поливки.

Хозяйство было богато обставлено живымъ и мертвымъ инвентаремъ, продуктивнымъ стадомъ крупнаго и мелкаго рогатаго скота и свиней, а равно пасѣкой до 100 ульевъ и большимъ птичьимъ дворомъ.

Въ настоящемъ изъ числа перечисленныхъ построекъ кромѣ главнаго дома и нѣсколькихъ службъ ничего отъ остальныхъ не осталось. Что же касается культурныхъ насажденій, живаго и мертваго инвентаря и пр. то отъ нихъ можно сказать не осталось и слѣда. Въ бывшемъ при усадьбѣ фруктово-виноградномъ саду въ 18 дес. все виноградное насажденіе уничтожено филлоксерой, а отъ фруктоваго насажденія остались тамъ и сямъ единичные экземпляры плодовыхъ деревьевъ и оголившаяся такимъ образомъ площадь нынѣ распаивается мѣстными крестьянами подъ посѣвъ кукурузы съ доли урожая. Впрочемъ на территоріи бывшаго сада, на площади въ одну десятину возстановленъ настоящими арендаторами новый виноградникъ на филлоксеро-устойчивыхъ американскихъ подвояхъ, который въ возрастѣ плодоношенія только съ будущаго 1916 года. Другой же виноградникъ въ участкѣ № 17, въ 4-ре дес., хотя и не погибъ окончательно, но находится на пути къ гибели, сильно запущенъ и наполовину высохъ:

Пасѣка поддержанная трудами настоящихъ арендаторовъ состоитъ изъ 90 ульевъ Даdana-Блатъ.

Такимъ образомъ въ Сагурамскомъ имѣніи Общества Распространенія Грамотности среди грузинъ въ настоящемъ, собственно говоря, никакого хозяйства не имѣется, а арендаторами вся задача своя, изъ за отсутствія оборотныхъ средствъ, сведена къ собранію съ крестьянъ гала и къ веденію въ небольшихъ размѣрахъ, съ промышленной цѣлью, питомника привитыхъ лозъ.

Такое положеніе вещей естественно должно было привести, съ одной стороны, къ невозможности для настоящихъ арендаторовъ выполненія взятыхъ на себя передъ Обществомъ обязательствъ, а съ другой, къ ощутительной для кассы Общества убыточности даннаго имѣнія. Для того же чтобъ выйти изъ создаваемаго положенія и сдѣлать имѣніе безубыточнымъ надлежитъ создать здѣсь, почти заново, хозяйство. Говоримъ заново, такъ какъ, кромѣ земельныхъ угодій, построекъ и пасѣки, всѣ остальные элементы хозяйства отсутствуютъ и подлежатъ возстановленію заново.

Осуществленіе этой задачи вышеизложеннаго готовность Общества Распространенія Грамотности среди грузинъ пойти на большія затраты

по данному имѣнію Комиссія не только находить целесообразной, но считаетъ это и единственно надежнымъ путемъ для перевода имѣнія изъ бездоходнаго и убыточнаго для Общества состоянія въ доходное.

Безъ этого рѣшительнаго шага имѣніе это, какъ обремененное банковскимъ долгомъ, требующимъ съ стороны Общества ежегодныхъ затратъ на оплату % по ссудѣ-суммы около 1200 руб., должно быть рано или поздно оставлено Обществомъ, какъ не оправдывающее своимъ настоящимъ доходомъ всѣ обязательства, связаннаго съ владѣніемъ и какъ непосильное, вслѣдствіе этого для себя бремя.

Между тѣмъ имѣніе это по своему размѣру, по составу угодій и естественно-экономическимъ условіямъ своимъ, представляетъ изъ себя прекрасную, высокоцѣнную хозяйственную единицу, пригодную для организациі въ немъ самаго разнообразнаго и интессивнаго, рациональнаго, промышленнаго хозяйства съ высокимъ ежегоднымъ чистымъ доходомъ.

Въ самомъ дѣлѣ, пользуясь близостью станціи Мхетъ Закавказской желѣзной дороги, обеспечивающей удобнѣйшій вывозъ предметовъ производства этого имѣнія и въ болѣе отдаленные потребительные центры Имперіи, здѣсь становится возможнымъ развернуть въ большомъ масштабѣ и плодоводство и виноградоводство съ воздѣлываніемъ какъ винныхъ, такъ и столовыхъ сортовъ и огородничество и консервное хозяйство и столовое молочное хозяйство и свиноводство съ размноженіемъ ихъ на племя и на откормъ и пр. и пр.

Но Комиссія, считаясь съ ресурсами Общества, главное, принимая во вниманіе, что хозяйство будетъ нестись при помощи немныхъ лицъ въ отсутствіи надлежащаго контроля и непосредственнаго руководства глубоко заинтересованнаго, какъ собственникъ, лица, нашла возможнымъ изъ всѣхъ доступныхъ здѣсь формъ хозяйства рекомендовать Обществу опереться лишь на двухъ болѣе простыхъ, но вмѣстѣ съ тѣмъ и достаточно интессивныхъ отрасляхъ хозяйства на виноградоводствѣ и на плодоводствѣ, при чемъ осуществленіе организациі хозяйства въ предѣлахъ этихъ двухъ отраслей и въ выработанномъ заранее масштабѣ, можетъ быть выполнено двумя путями: или непосредственно самимъ Обществомъ при содѣйствіи, специально приглашеннаго для этого штата служащихъ или черезъ арендаторовъ, сдачей имѣнія на болѣе или менѣе долгій срокъ въ арендное содержаніе на условіяхъ выполнимыхъ и сходныхъ для арендаторовъ.

Буде въ Сагурамскомъ имѣніи Общества Распространенія грамотно-

сти среди грузинъ будетъ рѣшено вести хозяйство непосредственно самому Обществу, то въ этомъ случаѣ, по мнѣнію Комиссіи, надлежитъ предварительно разрѣшить нижеслѣдующіе вопросы: 1/въ какомъ минимальномъ объемѣ должно быть и можетъ быть организовано хозяйство, чтобъ средній валовой доходъ съ него могъ покрыть за вычетомъ операціонныхъ, по веденію хозяйства, расходовъ, и всѣ остальные обязательства Общества по данному имѣнію; 2/ въ какомъ соотношеніи должны быть взяты минимальныя площади подъ вышеуказанными двумя отраслями хозяйства, 3/какой минимальный штатъ служащихъ необходим для организаціи и веденія этого минимальнаго хозяйства и какая сумма будетъ нужна на это ежегодно и 4/какая сумма потребуется для организаціи и веденія хозяйства въ этомъ минимальномъ масштабѣ впредь до момента развитія доходовъ съ имѣнія до размѣровъ достаточныхъ для почитанія имѣнія безубыточнымъ для Общества, при чемъ такимъ моментомъ должно считаться, когда валовой доходъ будетъ покрывать собою всѣ операціонныя по хозяйству расходы, существующіе по имѣнію налоги и % по ссудѣ Тифлисскому Дворянскому Земельному Банку, не претендуя пока на возвратъ понесенныхъ Обществомъ расходовъ.

Придавая особенно важное для Общества значеніе этому четвертому вопросу и принимая во вниманіе сравнительно ограниченныя ресурсы Общества, Комиссія, въ видахъ удешевленія для Общества организаціи хозяйства и въ цѣляхъ увеличенія оборотныхъ средствъ, находитъ нужнымъ, къ рекомендуемымъ двумъ основнымъ отраслямъ хозяйства къ винограду и плодоводству, пристегнуть еще и огородничество, какъ отрасль быстро оборачивающую затраченныя на производство средства и не требующую на себя никакого основного, въ видѣ единовременныхъ затратъ, капитала.

Такимъ образомъ хозяйство въ Сагурамскомъ имѣніи Общества Распространенія Грамотности среди грузинъ, въ случаѣ если таковое будетъ вестись самимъ Обществомъ, должно состоять изъ трехъ отраслей огородничества, плодоводства и виноградарства.

Здѣсь Комиссія находитъ нужнымъ остановиться и на вопросѣ - что именно должно быть воздѣлываемо на площадяхъ каждой, поименованной выше, отрасли.

По огородничеству, во избѣжаніе сложности и громоздкости организаціи, въ смыслѣ доставки на рынокъ и воздѣлыванія на мѣстѣ, надлежитъ остановиться на ассортиментѣ такихъ растений, на воздѣлыва-

не коихъ требуется сравнительно мало рабочихъ рукъ и уборка коихъ и доставка на рынокъ можетъ быть произведена сразу въ одинъ приемъ. Къ такимъ растениямъ Комиссія относитъ: картофель, капусту, свеклу, марковь и въ меньшей степени дини и арбузы.

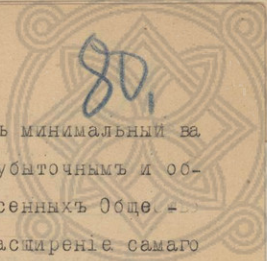
По плодоводству Комиссія рекомендуетъ развести высокоствольный плодовой садъ, какъ болѣе долговѣчный и менѣе требовательный въ уходѣ и только промежъ нихъ, въ цѣляхъ ускоренія дохода, рассадить карликовыя деревья, а равно персики и абрикосы.

И наконецъ третью отрасль - винограводство рекомендуется вести въ двухъ направленіяхъ въ сторону культуры винныхъ и столовыхъ сортовъ, ибо эти послѣдніе, какъ на Тифлискомъ рынкѣ, такъ и на отдаленныхъ рынкахъ, найдутъ и болѣе легкой и болѣе выгодной сбытъ.

Возвращаясь къ поставленнымъ выше основнымъ вопросамъ, Комиссія въ разрѣшеніи вопроса, постановленнаго первымъ, находитъ, что сочетаніе площадей трехъ названныхъ культуръ должно быть въ такомъ масштабѣ, при которомъ валовой доходъ съ нихъ равнялся бы въ среднемъ минимуму 8000 руб., какъ суммы необходимой на покрытіе нижеслѣдующихъ по данному имѣнію обязательныхъ расходовъ:

1. на содержаніе штата служащихъ	3000 руб.	
2. на текущіе по веденію хозяйства расходы....	1700 "	
3. на оплату Банку % % по ссудѣ съ вѣроятны-		
ми пен.....	1200 "	
4. на оплату Государств. и земск. налога	160 "	
5. въ возвратъ понесенныхъ Обществ. расходовъ..	1000 "	
6. на расширеніе хозяйства	740 "	
и 7. на непредвидѣнные расходы	300 "	
	<hr/>	
	а всего	8000 руб.

Для правильного разрѣшенія второго вопроса - вопроса о минимальныхъ площадяхъ по названнымъ отраслямъ хозяйства, Комиссія, руководствуясь, какъ характеромъ каждой изъ этихъ отраслей, такъ и внѣшними условіями даннаго района /условіями путей сообщенія съ главнымъ потребительнымъ для имѣнія центромъ - Тифлисомъ, условіями найма рабочихъ рукъ, степенью сложности веденія той или иной отрасли, временемъ потребнымъ до полнаго урожая и пр./, полагаетъ, что Обществомъ должно быть организовано хозяйство на площади не менѣе 14-ти десят. изъ коихъ подъ огородъ должна быть отведена площадь въ 3 дес., подъ виноградники - 5 дес. и подъ фруктовый садъ - 6 дес

Съ этой именно площади можетъ быть полученъ тотъ минимальный валовой доходъ, при которомъ имѣніе перестаетъ быть убыточнымъ и образуется еще нѣкоторый излишекъ на погашеніе, понесенныхъ Обществомъ по данному имѣнію, расходовъ и отчасти на расширеніе самаго хозяйства, въ цѣляхъ обращенія его въ дальнѣйшемъ въ новый для Общества источникъ дохода.

Нормы дохода надъ которыми оперировала Комиссія, брались такія:

- съ I дес. огорода 400 руб. валоваго
- съ I дес. винограднаго сада 1000 "
- и съ I дес. фруктоваго сада 300 "

При этихъ нормахъ средней годовой валовой доходъ долженъ выражаться минимумъ въ тѣ 8000 р. о которыхъ говорили выше, а именно:

- съ 3-хъ дес. огорода 1200 руб.
- съ 5-ти дес. винограднаго сада 5000 "
- " 6-ти дес. фруктоваго сада 1800 "

а всего 8000 руб.

Но при этомъ надлежитъ имѣть въ виду, что только огородничество и даетъ съ перваго же года организаціи хозяйства, доходъ въ полномъ размѣрѣ; что же касается до виноградника и плодоваго сада, то первый изъ нихъ входитъ въ возрастъ полного плодоношенія только на четвертомъ году послѣ посадки, а второй, при благопріятныхъ условіяхъ, на восьмомъ.

Такимъ образомъ, только спустя четыре года послѣ закладки хозяйства, въ указанномъ выше размѣрѣ, когда виноградники войдутъ въ возрастъ полного плодоношенія, Общество можетъ рассчитывать на поступленіе дохода, въ размѣрѣ достаточномъ, для удовлетворенія текущихъ по самому имѣнію расходовъ, безъ приплатъ изъ другихъ источниковъ своего дохода. А именно годовой доходъ съ имѣнія къ этому времени опредѣлится:

- съ 3-хъ дес. огорода 1200 руб.
- и съ 5-ти дес. виноградника 5000 "

а всего ... 6200 руб.

Расходъ годовой къ этому времени выразится:

- 1/ на содержаніе штата служащихъ 3000 руб.
- 2/ на текущіе по хозяйству расходы 1700 "
- 3/ на оплату % % по ссудѣ, считая и пени 1200 "

4/ на оплату налоговъ 160 руб.
и 5/ на непредвидѣнные расходы 140 "

а всего ...6200 руб.

И только по истеченіи восьми лѣтъ отъ начальнаго момента, т. е. ко времени, когда и фруктовый садъ войдетъ въ возрастъ плодоношенія, для Общества станетъ возможнымъ приступить къ частичному съ доходовъ имѣнія погашенію, произведенныхъ ранѣ расходовъ и къ постепенному расширенію хозяйства для лучшаго использованія естественно хозяйственныхъ сторонъ имѣнія.

По третьему вопросу по вопросу о штатѣ Комиссія, полагаетъ, что организаціи и веденія хозяйства въ намѣченномъ выше масштабѣ, необходимъ слѣдующій штатъ постоянныхъ служащихъ:

1/ одинъ управляющій съ годичн. окладомъ жалованья 1500 р.
2/ одинъ садовникъ 600 "
3/ одинъ полевой и лѣсной сторожъ 300 "
и 4/ два годичныхъ рабочихъ 600 "

а всего3000 р.

Наконецъ чтобъ отвѣтить на послѣдній - четвертый вопросъ - какая сумма потребуется для организаціи и веденія хозяйства, въ исчисленномъ минимальномъ размѣрѣ, впредь до указаннаго выше перваго момента полученія доходовъ съ имѣнія т. е. впредь до появленія дохода съ виноградниковъ, Комиссія находитъ нужнымъ привести данныя по стоимости закладки единицы площади винограднаго и плодоваго сада и предполагаемой ежегодной стоимости обработки ихъ и огорода.

На закладку одной десятины виноградника и на уходъ за нимъ до перваго полнаго урожая требуется:

1/ на производство плантажа 600 руб.
2/ на покупку 6000 шт. привитыхъ лозъ 360 "
3/ на выравниваніе плантажа и посадку лозъ 80 "
4/ на уходъ до урожая /3 года/ 240 "
5/ на заготовку 900 шт. дубовыхъ столбовъ-
подпорокъ изъ своего лѣса 120 "
и 6/ на покупку 36 пуд. проволоки 200 "

а всего1600 руб.

На посадку десятины плодоваго сада :

1. на выкопку 160 ямъ въ 1 саж. діаметромъ	80 р.
2. на поупку 160 деревъ 2-хъ лѣтокъ /по 35 к/.....	56 "
3. на посадку, удобрѣніе и колья	64 "

а всего	200 р.

Эта послѣдняя сумма должна быть удвоена если промежъ высокоствольныхъ деревъ будетъ заведена, что рекомендуется Комиссіей, промежуточная карликовая культура и культура персиковъ, абрикосовъ и др.

Расходъ же потребный ежегодно на обработку десятины сформировавшагося виноградника равенъ 120 р., фруктоваго сада 50 р. и огорода - 200 р.

для большей ясности Комиссіи остается еще детализировать сумму 1700 р., показываемую выше въ нѣсколькихъ мѣстахъ, какъ потребную на ежегодные по веденію хозяйства операціонные расходы и именно:

1. на обработку 5-ти дес.сформировавшагося виноградника ..-	600 р.
2. на уходъ за 6 дес.фруктоваго сада	300 "
3. на обработку 3-хъ дес. огорода	600 "
4. на ремонтъ построекъ	100 "
5. на ремонтъ живаго и мертваго инвентаря	100 "

а всего	1700 р.

Принимая во вниманіе все вышеизложенное, Комиссія, въ отвѣтъ на четвертый вопросъ, приходитъ къ заключенію, что для организаціи и веденія непосредственно Обществомъ Распространенія Грамотности среди грузинъ въ своемъ Сагурамскомъ имѣніи хозяйства, въ указанномъ минимальномъ размѣрѣ, необходимо, впредь до перваго періода, хатратить:

1. на закладку 4-хъ дес. виноградника и на уходъ за ними до перваго урожая	6400 р.
2. на обработку дес. существующаго виноградника 3 года и на проволоку и столбы для него	680 "
3. на разведеніе 6-ти дес.плодоваго сада и на уходъ за ними ..	1200 "
и на уходъ за ними за 3 года	1500 "
4. на обработку 3-хъ дес.огорода за 3 года	1800 "
5. на оплату жалованья штату служ. за 3 года	9000 "
6. на устройство забора вокругъ площади въ 20 дес.	600 "
7. на поупку пары лошадей	400 "
8. " " инвентаря	300 "

9. на покупку одного фургона	300 р.
10. на оплату % по ссудѣ за 3 года	3600 "
11. " " налоговъ	480 "
12. на ремонтъ построекъ	300 "
13. на ремонтъ живаго и мертваго инвентаря	300 "
14. на непредвидѣнные расходы	900 "

а всего за 3 года... 24,410 руб.

Доходу же за этотъ періодъ поступить:

1. отъ огороднаго хозяйства	1200 руб.
2. съ одной десятины уже существующаго винограднаго насажденія за 3 года	2500 "
3. съ 64 дес. пахатной земли, считая по 10-ти руб. съ десятины въ годъ	1920 "
и 4. съ пасѣки и проч. мелкіе доходы	790 "

а всего 6410 руб.

Слѣдовательно, чтобы непосредственно самому Обществу Распространенія Грамотности среди грузинъ заложить и вести въ Сагурамскомъ имѣніи свое хозяйство, состоящее изъ трехъ отраслей - огородничества, винограводства и плодоводства и на площади достаточной лишь для обезпеченія Общества доходомъ въ размѣрѣ необходимомъ для поддержанія хозяйства самаго имѣнія и на частичное погашеніе произведенныхъ Обществомъ расходовъ, съ оплатой и % по долгу Тифлисскому Дворянскому Земельному Банку, надлежитъ израсходовать дополнительно сумму не менѣе какъ въ 20,000 руб.

Комиссія, въ предложеній, что у Общества Распространенія Грамотности среди грузинъ можетъ не оказаться такихъ средствъ или не захочетъ оно пойти на рискъ въ дѣлѣ необычномъ для него, нашла нужнымъ вникать и другіе способы по удержанію за Обществомъ даннаго имѣнія и по приведенію его безъ особыхъ затратъ, и во всякомъ случаѣ, при затратахъ доступныхъ силамъ Общества, не только въ безубыточное для Общества состояніи, но и въ состояніи, могущемъ оправдать чаянія Общества по увѣковѣчанію, при посредствѣ этого имѣнія памяти незабвеннаго Ильи Григорьевича.

Въ ряду такихъ комбинацій, по мнѣнію Комиссіи, однимъ изъ наиболѣе приемлемыхъ является передача имѣнія въ арендное содержаніе настоящимъ ли арендаторамъ, либо кому другому, срокомъ на 12 лѣтъ съ тѣмъ, чтобы въ немъ было бы заложено въ продолженіи года и са-

мое большое въ два - 10 дес. виноградника на американскихъ дубовыхъ и 10 дес. плодового сада, при чемъ арендаторы, пользуясь имѣніемъ въ первые три года безвозмездно, но безъ права рубки лѣса, одновременно съ этимъ получаютъ отъ Общества: 1. готовую сплантажированную площадь для закладки виноградника въ указанномъ размѣрѣ; 2. заготовленные на площади 10 дес. для посадки деревьевъ, ямы и 3. самый поспѣлочный для плодового сада матеріалъ. Засадку же 10 дес. виноградника арендаторы производятъ своимъ посадочнымъ матеріаломъ /Комиссія имѣетъ при этомъ въ виду настоящихъ арендаторовъ/

на выполненіе всего этого Обществу понадобится потратить:

1. плантажъ 10 дес.....	6000 руб.
2. на заготовку 1600 ямъ на 10-ти дес.....	800 "
и 3. на покупку 1600 шт. деревъ 2-хъ лѣт.....	560 "

а всего7860 руб.

Вѣ крайнемъ случаѣ арендаторовъ можно обезпечить и готовымъ заборомъ съ затратой на это до 600 руб. А всего такимъ образомъ понадобится сумма круглымъ счетомъ въ 8000 руб. На остальные отъ 10 - 12 тысячъ руб., предполагаемыхъ Обществомъ къ затратѣ на организацию отъ себя хозяйства, оплачиваются въ продолженіи трехъ лѣтъ % по ссудѣ Тифлисскому Дворянскому Земельному Банку.

На четвертомъ году аренды на эти послѣднія статьи расхода Общество получаетъ отъ арендаторовъ 1500 р. Затѣмъ на 5-ый и 6-ой годы аренды арендаторами уплачивается Обществу арендныхъ по 2000 р. въ годъ. Въ остальные два трехлѣтія арендная въ пользу Общества плата можетъ быть выражена - уже суммой 3 - 4 тысячи руб. ежегодныхъ.

Планъ работъ, выборъ сортовъ, посадка и дальнѣйшій уходъ за насажденіями, производится подъ непосредственнымъ контролемъ, либо лицъ назначенныхъ изъ среди исполнительнаго органа Общества, либо лицъ, назначенныхъ по порученію Общества Грузинскимъ Сельско-Хозяйственнымъ Обществомъ.

Помимо сказаннаго, имѣя въ виду настоящихъ арендаторовъ и ихъ матеріальные ресурсы, надо полагать, что у нихъ къ началу четвертаго года, когда подойдетъ время установки дубовыхъ столбовъ и устройство виноградниковъ на проволокахъ, не найдется нужнаго для этого капитала, а потому и по этому вопросу Обществу придется помочь имъ ссудивъ необходимой суммой на льготныхъ условіяхъ.

Вотъ собственно тѣ двѣ основы, на которыхъ Обществу Распростра-

ненія Грамотности среди грузинъ можно было бы приступить въ Сагурамскомъ имѣннн своемъ къ воссозданію собственнаго хозяйства. Теперь остается сказать еще нѣсколько словъ о прочихъ угодіяхъ этого имѣннн. Какъ видно изъ предложеннаго Комиссіей плана хозяйства въ предѣлахъ Сагурамскаго имѣннн Обществу непосредственно для своего хозяйства понадобится площадь не болѣе 30-35 дес./10 дес. виноградника, 10 дес. фруктоваго сада и отъ 10 до 15 дес. подъ усадьбу, огородомъ и пр/ Такимъ образомъ внѣ предѣловъ этой площади въ имѣннн Общества остается неиспользованной еще около 160 дес. земли. Но, какъ говорили и раньше, будетъ не только большимъ преслупленіемъ противъ памяти покойнаго Ильи Григорьевича, если кому либо и когда либо придетъ въ голову счесть эту излишнюю теперь площадь "лишней" и какъ такую найдеть нужнымъ, въ цѣляхъ улучшения финансовой стороны дѣла, въ части или цѣломъ, отчудить ее въ сторонныя руки, но должно быть сочтено это и актомъ большого невѣжества по отношенію той прекрасной и высокоцѣнной хозяйственной единицы, какой является въ настоящемъ Сагурамское имѣннн Общества въ цѣломъ и по совокупности всѣхъ имѣющихся въ немъ угодій. Ибо, если въ настоящемъ нѣтъ у Общества Распространенія Грамотности среди грузинъ возможности использовать данное имѣннн, что называется, во всю, сообразно размѣру его площади и возможнымъ здѣсь хозяйственныхъ перспективъ, то это не исключаетъ возможности для будущаго поколѣннн грузинскаго Общества использовать всѣ богатія хозяйственныя стороны даннаго имѣннн въ должномъ объемѣ на пользу Общества.

Итакъ Комиссія рекомендуетъ Обществу не отчуждать изъ Сагурамскаго имѣннн ни одной пяди земли, но одновременно съ этимъ предостерегаетъ въ настоящемъ и отъ возможнаго увлеченія въ сторону большаго и разносторонняго хозяйства, хотя на прилагаемомъ къ настоящему докладу проектномъ хозяйственномъ планѣ и обозначены: подъ лит. "а" скотный дворъ, подъ лит. "в" пчельникъ, подъ лит. "г" птичій дворъ, подъ лит. "е" чистый выгонъ, подъ лит. "І" 39½ дес. плодоваго сада и пр. Все это представляетъ лишь набросокъ возможнаго, главное же назначеніе этого плана указать въ натурѣ гдѣ и что должно быть осуществлено Обществомъ при воссозданнн въ имѣннн своего хозяйства. Дѣйствительно же хозяйство Общества по крайней мѣрѣ на первыхъ порахъ, должно быть отлито въ предѣлахъ того минимума, о которомъ говорилось выше.

По отношенію же остальной площади, если хозяйство будетъ вестись непосредственно самимъ Обществомъ, Комиссія рекомендуетъ: пахатныя

земли сдавать мѣстнымъ крестьянамъ подъ распашку за установленную денежную плату /отъ 10-ти до 15-ти руб. дес./, по лѣсному угодію разѣ навсегда установить взглядъ о неприкосновенности здѣсь растительнаго покрова- единственной и самой надежной защиты, какъ для усадьбы даннаго имѣнія, такъ и для всей обширной, лежащей ниже на равнинѣ, площади пахатныхъ полей всей Сагурамской дачи, противъ северныхъ выносовъ съ оврага Зедазнисъ-Хеви, составляющую восточную границу имѣнія и заканчивающагося какъ разѣ выше усадьбы Общества. Уже и въ настоящемъ каменистые выносы этого оврага дошли почти вплотную до забора усадьбы и если не получили дальнѣйшаго распространѣнія, то это благодаря лежащему выле, по пути движенія выносовъ, кустарниковому лѣсу. Вопросъ объ этихъ выносахъ о о возможной отъ нихъ порчи большой площади культурной земли является настолько важнымъ общимъ, что Обществу надлежитъ всѣми мѣрами и безотлагательно добивая признанія окрестныхъ лѣсовъ, какъ въ предѣлахъ своего имѣнія, такъ и въ предѣлахъ чужихъ владѣній, защитными. Равно должно быть приложено стараніе пустить подъ заростаніе лѣсомъ часть выгона съ кустарникомъ, которая прилегаетъ къ нижней оконечности Зедазнисъ-Хеви и которая на нашемъ проектномъ планѣ закрашена под лѣсъ.

Остается сказать еще нѣсколько словъ относительно оросительной воды въ имѣніи и участка № 17.

Какъ говорили мы вначалѣ, усадьба снабжена водопроводомъ съ мощнаго родника, выбивающагося выле усадьбы, въ предѣлахъ имѣнія Екат. Старосельской. Дебетъ родника настолько великъ, что при устройствѣ надлежащей емкости водосборнаго бассейна, можетъ быть удовлетворена почти вся потребность имѣнія въ поливной водѣ, въ предположеніи, что хозяйство нуждающееся въ поливкѣ будетъ состоять изъ 3-хъ дес. огорода и 10-ти дес. плодоваго сада; виноградъ же долженъ культивироваться здѣсь безъ поливки.

На сколько извѣстно Комиссіи, право на выводъ воды изъ указаннаго источника пріобретены покойнымъ Ильей Григорьевичемъ отъ Старосельской путемъ обмѣна на часть садовой земли изъ участка № 17, причемъ, нужно полагать, мѣна эта была сформлена на бумагѣ, Обществу Распространенія Грамотности среди грузинъ, какъ владѣльцу необходимо розыскать и имѣть у себя эту бумагу. Водоводъ изъ родника до имѣнія, состоящій изъ cemento-бетонныхъ трубъ, во многихъ мѣстахъ попорченъ и нуждается въ безотлагательномъ ремонтѣ.

Кромѣ указанной воды, имѣніе Общества располагаетъ еще очередной водой /на сутки въ недѣлю, изъ обильной водоя канавы, берудей начало изъ рѣчки/

Такимъ образомъ имѣніе вполне обеспечено водой для поливки и, по топографическимъ условіямъ поверхности его, оросительная вода можетъ быть доведена на много выше, обозначеннаго на проектномъ планѣ, плодоваго сада.

Какъ видно изъ проектнаго плана, все хозяйство въ имѣніи Общества сосредоточивается въ участкѣ № 18, а участокъ № 17, хотя и является прекраснымъ садовымъ участкомъ, но какъ черезполосно расположенный, оставленъ Комиссіей безъ вниманія, полагая при этомъ, что наличность его при хозяйствѣ или отсутствіе никакого значенія для участка № 18, какъ для цѣльной хозяйственной единицы не имѣетъ. Принимая это въ соображеніе и считая недопустимымъ и нецѣлесообразнымъ разбрасываніе хозяйства по черезполоснымъ участкамъ, тѣмъ болѣе, когда есть полная возможность сосредоточить всѣ отрасли въ одномъ цѣломъ, а равно, исходя изъ того, что Общество Распространенія Грамотности среди грузинъ, для увѣковѣчанія памяти Ильи Григорьевича, на первыхъ порахъ, надло нужнымъ открыть въ сел. Сагурамо начальную школу грамоты, Комиссія полагаетъ участокъ № 17 выдѣлить особо и использовать его для лучшаго обеспеченія названной школы. А именно или надо пустить его въ обмѣнъ на равноцѣнный участокъ Екатерины Старосельской, расположенный у края домовой осѣдлости крестьянъ сел. Сагурамо, какъ на болѣе удобный подъ школу пунктъ, или, за невозможностью устроить эту комбинацію, заложить школу на площади самаго участка № 17, гдѣ значительная часть площади въ цѣляхъ улучшенія быта учащихся и для нагляднаго обученія дѣтей, можетъ быть съ выгодой использована подъ огородъ, плодовой садъ и пр.

На этомъ и заканчиваетъ Комиссія, полагая задачу свою, въ предѣлахъ поставленныхъ ей задачій, выполненной. Но сама Комиссія сочла бы для себя непростительнымъ упущеніемъ, еслибъ не указало, какъ Обществу Распространенія Грамотности среди грузинъ такъ и Грузинскому Сельско-Хозяйственному Обществу, что долгъ передъ незабвеннымъ поэтомъ обязываетъ Грузинское Общество идти дальше тѣхъ меркантильныхъ расчетовъ, коими предложено было Комиссіи руководствоваться при составленіи плана пользованія этимъ имѣніемъ.

Характеръ имѣнія, его мѣстоположеніе и естественныя условія, раскрывающія широкія перспективы въ области сельскохозяйственныхъ на-

841

чинаній здѣсь, съ одной стороны, и память о человѣкѣ связавшаго съ этимъ имѣніемъ весь свой вѣкъ титаническихъ работъ на пользу Грузинской общественности съ другой, обязываетъ все Грузинское Общество, а въ частности и Общество распространенія Грамотности среди грузинъ и Грузинское Сельско-Хозяйственное Общество, извлечь изъ этого мнѣнія и преподнестъ Грузинскому народу гораздо больше пользностей, чѣмъ простое извлеченіе доходовъ.

Затронутый только что вопросъ разработать въ подробностяхъ Комиссіей и будетъ предметомъ особаго доклада передъ Грузинскимъ Сельско хозяйственнымъ Обществомъ. Пока же считаемъ нужнымъ ограничиться указаніемъ, что однимъ изъ соревнователей въ качествѣ арендатора передъ Обществомъ Распространенія грамотности среди грузинъ можетъ и должно быть Грузинское Сельско-Хозяйственное Общество.

Члены Комисіи /подпись/

31

[Faint, illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

F
гвардия 18

~~В том же производстве
84 листа / 1. Восточная часть
29/11/36. - Е. Л. Менз.~~

ЦГИА
ПРОЗЕРЕНО:
II II 1954
Лидия.

28 1/2 1956-б. 84
ЛЮТОЕ
агакун

ЦГИА
П. СЗ
II XI 1961 г.

И

ЦГИА
ПРОЗЕРЕНО:
VII VIII 1957 г.

Лукьянова

37 1/2 7
агакун

58 65-8878 & 50940000
В ЭТОМ ДЕЛЕ
Лабзун (84)
24 / II 1963 г.
ЛЮТОЕ ЛИСТОВ
ПОДПИСЬ J. Zund